

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Bc. Barbora Václavíková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

**Změny ve vývoji mediace od legislativního ukotvení
mediace po současnost
jako alternativa k soudnímu řízení**

Bc. Barbora Václavíková

Olomouc 2024

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou odbornou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne:

.....

Bc. Barbora Václavíková

Poděkování

To největší poděkování patří mé vedoucí práce JUDr. Zdence Novákové, PH.D. za odborné vedení diplomové práce, ochotu a vstřícnost. Dále lektorům výcviků mediace, kterých jsem se účastnila a získala tak lepší vhled do problematiky a aktuální informovanost. A v neposlední řadě také nejbližším, kteří mi byli vždy oporou.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Barbora Václavíková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka NOVÁKOVÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Změny ve vývoji mediace od legislativního ukotvení mediace po současnost jako alternativa k soudnímu řízení
Název v anglickém jazyce:	Changes in the development of mediation from the legislative anchor of mediation to the present as an alternative to court proceedings
Zvolený typ práce:	Diplomová práce, výzkumná práce
Anotace práce:	Diplomová práce se snaží přiblížit proces mediace, její možné styly využití, principy. Zasazuje mediaci do legislativního ukotvení. Popisuje, co je v kompetencích mediátora. Popisuje rozdíly mezi soudním řízením a mediací, jejich výhody a nevýhody. Zabývá se aktuálními otázkami souvisejícími s mediací. V empirické části zjišťuje časnost využití možností prvního setkání s mediátory v jednotlivých krajích. Působnost zapsaných mediátorů v jednotlivých krajích a jejich rozložení po České republice. A v neposlední řadě charakteru případů, které jsou vhodné pro mediaci.
Klíčová slova:	Mediace, mediátor, zákon o mediaci, soudní řízení, četnost nařízených mediací, legislativa mediace, mediační proces.
Anotace v angličtině:	The thesis seeks to approximate the process of mediation, its possible styles of use, principles. It advocates mediation in the legislative anchor. It describes what is in the competence of the mediator. It describes the differences between court proceedings and mediation, their advantages and disadvantages. It deals with current issues related to mediation. In the empirical part, he finds the early use of the possibility of a first meeting with mediators in individual regions. The scope of registered mediators in individual regions and their distribution around the Czech Republic. Last but not least, the nature of the cases that are suitable for mediation.
Klíčová slova v angličtině:	Mediation, mediator, mediation law, court proceedings, frequency of mediation ordered, mediation legislation, mediation process.
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	78 s. (130 926 znaků)
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

ÚVOD	1
I. TEORETICKÁ ČÁST	3
1. MEDIACE.....	4
2. JAK PROBÍHÁ MEDIAČNÍ PROCES?	7
3. STYLY A PRINCIPY MEDIACE	10
3.1. Styly mediace.....	10
3.2. Principy mediace	11
4. OSOBA MEDIÁTORA	13
5. VZDĚLÁVÁNÍ MEDIÁTORŮ, ETICKÝ KODEX	17
5.1. VZDĚLÁVÁNÍ MEDIÁTORŮ	17
5.2. ETICKÝ KODEX.....	19
6. LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ MEDIACE – ZÁKON O MEDIACI	22
7. AKTUÁLNÍ OTÁZKY SOUVISEJÍCÍ S APLIKACÍ ZÁKONA O MEDIACI V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH NEDOSTATKY	25
8. KOEXISTENCE MIMOSODNÍCH METOD ŘEŠENÍ SPORŮ A SOUDNÍHO ŘÍZENÍ	28
a) V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	28
b) V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY	29
9. MEDIACE A SOUDNÍ ŘÍZENÍ	31
9.1. KOOPERACE MEDIACE A SOUDNÍHO ŘÍZENÍ	31
9.2. ROZDÍLY MEZI MEDIACÍ A SOUDNÍM ŘÍZENÍM	33
II. EMPIRICKÁ ČÁST	35
ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY	36
VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	38
VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	43
ZHODNOCENÍ A DISKUZE VÝSLEDKŮ	69
SEZNAM BIBLIOLOGICKÝCH ZDROJŮ:	73

ÚVOD

Hlavním záměrem pro vytvoření této diplomové práce byla v první řadě návaznost na práci bakalářskou. Mediace má úzké spojení s oborem sociální pedagogiky, proto je nutné o ni vědět. Sociální pedagogika pracuje jak s jedinci již ohroženými sociálně patologickými jevy, tak s celou společností, kterou oslovuje preventivně. S problémy a konflikty se setkává každý z nás. Ale ne každý se s nimi dokáže vypořádat nebo je umí řešit. Mediace usiluje v podstatě taktéž o takovou prevenci společnosti v umění řešení tíživých situací. Udává směr, jednotlivé techniky, bezpečné neutrální prostředí a zásady, při kterých jsou dvě strany s rozličnými názory schopné nalézt řešení.

Mediátor je tedy nestranný prostředník, pomáhající lépe uchopit situace stran, napomáhá otevřené komunikaci a řídí proces. Jedním z nejzásadnějších principů je dobrovolnost mediace, klienti přicházejí dobrovolně s ochotou řešit svůj spor.

Veškerý proces se odehrává v mimosoudní oblasti. Proces je proto finančně i časově méně náročný. Za strany nikdo nerozhoduje tak, jako to mu je v soudních procesech. Všechny zúčastněné strany mají zodpovědnost za obsah a veškerá rozhodnutí. Mediace je neformální, tudíž je přizpůsobena na míru klientům, tak aby vyhovovala potřebám a tempu stran.

Motivací k vytvoření této práce je neustálá zvědavost o téma. Absolvovala jsem již několik mediačních kurzů, kde jsem se pro mediaci nadchla. Čím více mediaci poznávám, tím větší smysl mi dává spojení se sociální pedagogikou. Jelikož je mediace využívána v mnoha oblastech, ráda propojila znalosti obou oborů a využila je ve prospěch společnosti.

Původní záměr výzkumu byl zkoumat zpětnou vazbu stran na již uskutečněný proces mediace. Jejich postřehy, doporučení, klady a zápory. Z důvodu povinnosti mlčenlivosti mediátorů v souvislosti procesu mediace, byl po neúspěšném předvýzkumu záměr práce pozměněn. Práce se zabývá vztahem mediace a soudního řízení a k získání údajů bylo využito zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Jako respondenti výzkumu byly osloveny okresní soudy České republiky.

Hlavní cíl: Zhodnotit míru využití okresních soudů ČR v rámci doporučených prvních setkání se zapsanými mediátory jako možné alternativy soudního řízení v letech 2019-2022.

Výzkumný problém: Je mediace využívána okresními soudy ČR v rámci nařízených prvních setkání?

Výzkumné otázky, empirická část:

- 1. V kolika případech bylo od roku 2019 do roku 2022 nařízeno první setkání se zapsaným mediátorem dle § 100 odstavce 2 občanského soudního řádu?*
- 2. Jakého charakteru byly případy, o kterých se jednalo v jednotlivých rocích, bylo-li nařízeno setkání s mediátorem?*
- 3. Kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí v konkrétním kraji?*

4. *Je rozložení zapsaných mediátorů v jednotlivých krajích vyvážené?*

Výzkumný soubor: Okresní soudy ČR

Výzkumná strategie: Kvantitativní výzkum

Výzkumný nástroj: Statistická analýza dat – popisná analýza, deskripce + analýza dokumentů

Získání informací od okresních soudů ČR ze zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím + samostatné vyhledávání ve statistikách a výkazech soudů a státních zastupitelství.

Ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb.(sbírky), o svobodném přístupu k informacím Vás žádám o zpřístupnění následujících informací:

- V kolika případech bylo od roku 2019 do roku 2022 nařízeno první setkání se zapsaným mediátorem dle § 100 odst. 2 o.s.ř. (občanský soudní řád)?
- Jakého charakteru byly případy, o kterých se jednalo v jednotlivých rocích, bylo-li nařízeno setkání s mediátorem?
- Kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí ve vašem kraji?

DÍLČÍ TEORETICKÉ CÍLE:

- Vymezit pojem mediace, osoby mediátora, principy, fáze, styly
- Popsat stěžejní legislativu týkající se mediace, práva a povinnosti mediátora a stran mediace
- Vymezit rozdíly, výhody, nevýhody mezi soudním řízením a mediací
- Uvést a popsat změny, které postihly mediaci od legislativního ukotvení po současnost

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. MEDIACE

Mediací rozumíme dle zákona 202/2012 Sb., Zákon o mediaci a o změně některých zákonů - „*postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody. Rodinnou mediací je pak mediace, která se zaměřuje na řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů*“ (Předpis č. 202/2012 Sb., Zákon o mediaci a o změně některých zákonů, § 2).

V mediaci propojujeme poznatky nejen týkající se řešení konfliktů, ale také poznatky z oblasti psychologie, sociologie, práva, sociální práce a s řadou dalších disciplín. V jedné rovině můžeme mediaci také chápat jako určitý převrat, potřebu změny problematiky, týkající se neefektivnosti a nedostatečné pružnosti soudních řízení v některých případech. Oproti zmiňovaným soudním řízením se liší především plnou možností do situace zasahovat, zachováním individuální odpovědnosti a aktivním zapojením do problémové situace. Strany tak nesou za konflikt plnou odpovědnost (Večeřa a Urbanová, 2019).

To má v důsledku pomoci humanizovat justiční systém a vytvářet podmínky nejen pro řešení již vzniklých konfliktů, ale také pro prevenci čili předcházení budoucím tíživým situacím (Holá, Fiedor a Urbanová, 2019).

Dále uvádím definici mediace Dany Potočkové, která výstižně ve svém díle „*Nejlepší je domluvit se*“ popisuje, že mediace je: „*Proces ve kterém třetí neutrální osoba napomáhá stranám v konfliktu nalézt vzájemně přijatelné řešení sporu, aniž by spor rozhodovala nebo nařizovala podobu výsledného řešení. Jedná se o dobrovolný mimosoudní proces*“ (Potočková, 2013, s. 42).

Tuto metodu tedy řadíme do tzv. ADR metod z anglického jazyka Alternative Dispute Resolution, tedy alternativní způsob či metoda řešení sporu (Brzobohatý, Poláková a Horáček, 2016).

Tato metoda řešení přispívá k porozumění, umění řešit konflikty, rozvoji sociálních dovedností, interpersonálních vztahů, uvědomění si prožitků, projevení emocí, vyřknutí potřeb osob a další. Mezi nejdůležitější charakteristiku procesu mediace řadíme dosažení konečného efektu win-win, který si vkládá za cíl, aby obě

strany získaly pocit, že jim mediace byla v něčem nápomocná a jsou na tom se svojí situací lépe než před zahájením mediace (Holá, 2013).

Jedná se tedy o jednu z možných mimosoudních, alternativních metod řešení sporů, jež se začala usilovně dostávat do popředí ve 20. letech. Záměrem některých institucí jako byla například Komise Evropského parlamentu či Evropský sociální a hospodářský výbor, bylo již v roce 2016 - „*usnadnit přístup k alternativnímu řešení sporů a podporovat smírné řešení sporů podporou využívání mediace a zabezpečením vyváženého vztahu mezi mediací a soudním řízením*“ (EU, SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY, 2008). O dalších institucích, jež se zapsaly do rozvoje mediace, se zmíním v následující kapitole níže.

Česká republika dlouhodobě usilovala o interdisciplinární spolupráci. V praktické oblasti však nebyla využívána. Teprve s přenesením Cochemského modelu do praxe začala fungovat. Pouze okrajově bych ráda Cochemskou praxi představila pro úplnost věci. Jedná se o standardizovaný postup, kde jsou jasně vymezeny role, povinnosti a závazky, zároveň je zásadní koordinovanost jednotlivých profesí spolupracujících na situaci klienta. Jedná se o postup při řešení opatrovnických konfliktů, jež se týkají úprav péče o dítě. Tímto modelem byla mediace inspirována a interdisciplinární spolupráce začala být brána velkou výhodou.

Mezi základní principy řadíme (Nováková, Poláková a Churavá, 2020 srov. O Cochemské praxi, online):

- *rozhodnutí patří v první řadě do rukou rodičů, stejně jako odpovědnost za život jejich dítěte*
- *všechny profese jsou si rovny, jejich přispění k řešení je rovnocenné*
- *výkon jednotlivých profesí musí být koordinovaný - aktivní spolupráce, pravidelná setkávání, ladění postupu, kapacity služeb*
- *respekt, komunikace, orientace na perspektivu dítěte (důležité pro všechny zúčastněné)*

Mediace je velmi všestranný, multifunkční postup při řešení rozepří. Tento postup mimosoudního řešení můžeme využít u nespočetně mnoho interpersonálních konfliktů mezi dvěma a více osobami. Je však pravdou, že ne každý konflikt je

k mediaci vhodný. Pro přehled uvádím několik oblastí konfliktu, se kterými je možné obrátit se na mediátory (Potočková, 2013, s. 34-39).

- a. *Mediace v pracovněprávních vztazích*
- b. *Obchodní mediace*
- c. *Rodinná mediace*
- d. *Komunitní mediace*
- e. *Mezinárodní mediace*

Mediaci můžeme vnímat ve dvou rovinách. Jedna z nich je rovina deskriptivní. To zjednodušeně znamená, jaká mediace je. K mediaci dochází pouze tehdy, kdy jsou zajištěny základní znaky mediace. Mediace je postavena na konfliktu, pokud konflikt mezi stranami není, nejedná se o mediaci. Splněno musí být i kritérium nejméně dvou stran konfliktu. V neposlední řadě je nejdůležitějším faktem třetí nezávislá osoba, která vstupuje do sporu, tedy mediátor, jež ale nesmí ovlivnit výsledek mediace. Mediátor se stává pouze prostředníkem a komunikačním odborníkem nikoliv poradcem.

Druhá rovina je normativní, neboli jak si myslíme, že by měla mediace vypadat. Mezi tyto znaky řadíme principy mediace (dobrovolnost, nestrannost, strukturovanost, důvěrnost, zaměření na budoucnost či neformálnost). Je nutné podotknout, že v určitých stylech mediace se využívají principy odlišně.

V každém případě mediátor zodpovídá za proces, strany za obsah mediace. Mediace jako alternativa řešení sporu má snahu o přesvědčení: „*že lidé mají zdroje a kapacitu řešit své problémy lépe a jinak, než by to udělal soudce nebo rozhodce*“ (Brzobohatý, Poláková, Horáček, Vrábel Porteš a Hanajová, 2022, s. 41).

2. JAK PROBÍHÁ MEDIAČNÍ PROCES?

I přesto že stylů mediace je hned několik, fáze a průběh samotného procesu bývá dost podobný. Jedná se o takovou didaktickou pomůcku mediátora, která navede třetí neustrannou osobu k jednotlivým dílčím cílům, kterých chceme v procesu dosáhnout. Zmiňované fáze této kapitoly jsou typické pro facilitativní styl mediace, který je strukturovaný.

Fází je 6, pojmenovány jsou pracovním názvem, tak aby dílčí cíle byly zcela jasné. Zpravidla proces mediace trvá 3 hodiny, počet setkání, ale i čas strávený mediací záleží na přístupu stran.

Uvedené čerpáno z děl Rukověť mediátora aneb co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora (Brzobohatý, Poláková a Horáček, 2016) a Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem (Potočková, 2013):

0. „Přípravka“

V této fázi dochází k prvnímu kontaktu s mediátorem. Jakým způsobem kontakt proběhne, záleží na stranách sporu. Jednou z možností a tou nejvyužívanější bývá telefonické či emailové spojení stran s mediátorem při vlastní iniciativě. Kontaktován může být mediátor i na základě doporučení k prvnímu setkání s mediátorem dle § 3 odstavec 4 zákona o mediaci. Jedná se tedy o doporučení soudem či jinou institucí.

Kontaktovat může také pouze jedna ze stran, avšak k tomu aby se zahájila mediace je potřeba souhlasu všech zúčastněných stran. Výběr mediátora je čistě na uvážení stran.

Tato přípravná fáze slouží především pro navázání kontaktu, vzbuzení důvěry, klíčová je zde komunikace a empatické porozumění.

Hlavním cílem je také vysvětlit, jak mediace probíhá, vyzdvihnout jinakost této dobrovolné mimosoudní metody, zjistit úroveň znalostí o mediaci, vyjasnit si základní informace týkající se platby, zásad, možností a účinků mediační smlouvy, se kterou musí být strany obeznámeni před samotnou mediací. Výstupní fázi určuje získání souhlasu všech zúčastněných stran mediace.

1. „Proceska“

Zde se již postupně přechází do samotného procesu mediace. Před začátkem je mediátor povinen seznámit strany s procesními postupy, které je nutno zmínit jasně.

Všem informacím o obsahu, účelu, postupech, zásadách, rolích, principech a možnostech musí strany porozumět. Do další fáze nemohou strany postoupit, pokud si nevyjasní a neodsouhlasí tyto rozhodnutí. Pro představu uvádím řešené oblasti - poučení o plné rozhodovací pravomoci, pravidla, postupy mediačních sezení, přítomnost dalších osob, okolnosti, způsob oslovování, časová dotace, možnost konzultace s právním zástupcem, možnost kdykoliv mediaci ukončit, oddělená setkání.

2. „Předmětka“

V této fázi strany dostávají možnost sdělení svých pohledů na situaci. Na základě aktivního naslouchání, mediátor shromáždí informace a zasadí je do jednotlivých témat, se kterými bude v průběhu mediace pracovat. Témata jsou zaznamenávány na flipchart. Celým procesem se mediátor snaží definovat předmět jednání – z jakého důvodu strany přišly. Vnitřní strukturu tvoří téma – pozice – zájem (obavy) – společný zájem – předmět jednání. Výstupem je zjištění konfliktu a ostatních oblastí vnitřní struktury. Mediátor pracuje s mnoha technikami, které pomáhají hledat řešení.

3. „Emočka“

Tato fáze může přijít v mediaci již mnohem dříve či probíhá souběžně s fází jinou, ovšem nelze se jí vyhnout. Má totiž důležité místo pro to, aby si strany konfliktem prošly, nikoli ho přešly. Jak již název napovídá, jedná se o emoce. Účelem je, aby strany nepotlačovaly své emoce, využívaly otevřené komunikace, sdělovaly vlastní potřeby a zájmy. Díky této otevřené komunikaci prohlubujeme vztah mezi stranami a vzájemné porozumění.

Výstupem je schopnost komunikace mezi stranami a rozlišení domněnek od nových zásadních informací.

4. „Řešička“

Umění komunikace mediátora vede proces mediace k tomu, aby strany dokázaly vyhodnotit situaci, vymyslet nové nápady, možné alternativy, tak aby došly k vytyčenému cíli v podobě mediační smlouvy. Mediátor zde prostupuje do pozadí a strany se snaží vyjednat alespoň částečnou dohodu. Z mediační dohody nemůže žádná

ze stran vystupovat jako slabší (ta která ustoupila). Zachován je vždy konečný efekt win-win (Holá, 2013).

5. „Finálka“

Výstupem je dohoda jakékoliv podoby, ať už se jedná o psanou verzi či odsouhlasený výrok. Dohoda ovšem není jediným výsledkem, shodnout se strany mohou také na určitém výstupu, který například mají zájem předložit na soudním jednání. Dohody či výstupy by však měly být funkční, proveditelné a konkrétní. Sama o sobě není dohoda právně vynutitelná a vykonatelná. Pokud však strany uvažují o předložení dohody soudu je třeba písemné formy s podpisy všech stran, která je dle zákona vymahatelná. Možností se vybírá několik. V prvním případě je možné dohodu schválit soudem a to v podobě smíru. Jinou možností je převzetí dohody soudem do výroku rozsudku. Další možností je forma notářského zápisu.

Obrázek 1 – Jak bude mediace probíhat

(Lokajíčková, D., Jak bude mediace probíhat, Řešení dohodou – mediace. Dostupné z: <https://resenidohodou.cz/online-mediace/>)

3. STYLY A PRINCIPY MEDIACE

3.1. Styly mediace

Jak již bylo v úvodu sděleno, mediace patří do alternativních metod řešení sporů. Mezi další možnosti patří třeba facilitace, arbitráž, med-arbitráž, vyjednávání a znalecké posouzení. Styly mediace se liší na základě toho, jak nahlížíme na samotný konflikt, který je pro mediaci zásadní.

V případě facilitativního stylu nahlížíme na konflikt jako na střet o naplnění zájmů a potřeb, tedy zájmovou teorii. Mediátor vidí konflikt jako příležitost ke změně, k růstu a vývoji. Snaží se, se stranami konfliktem projít, tak, aby ho konstruktivně zvládly. Vlastní teorie facilitativní mediace neexistuje, teorie jsou propůjčeny z různých věd. Samotná definice je různá, pro účely diplomové práce jsem zvolila definici: *„Strukturovaný proces, v němž strany za asistence třetí, nestranné osoby systematicky procházejí jednotlivá sporná témata za účelem vytváření možností, zvažování alternativ a dosažení souhlasného řešení sporu, které uspokojí jejich zájmy“* (srovnání Boule a Nesic, 2010, Brzobohatý, Poláková, Horáček, Vrábel Porteš, Hanajová, 2022, s. 8).

Transformativní mediace se odrazila od vykřičníků mediace, kdy docházelo v některých případech o direktivnější způsoby vedení, přičemž se pomalu vytrácela míra autonomie stran. Kontrola mediačních jednání potlačovala emocionální a konfliktní projevy. V transformativním stylu je důležité sebeurčení stran. Strany jsou ty, které si volí, o čem budou hovořit, která témata chtějí otevřít a co chtějí řešit. Samy dělají rozhodnutí. Definice transformativní mediace je: *„Mediace je proces, ve kterém třetí strana pomáhá stranám konfliktu změnit kvalitu jejich konfliktní interakce z negativní a destruktivní na pozitivní a konstruktivní, zatímco procházejí nejruznější témata a možnosti řešení“* (Rukověť mediátora aneb co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora (Brzobohatý, Poláková a Horáček, 2016, s. 36).

Transformativní mediace pohlíží na konflikt jako konflikt krizi v lidské interakci.

Evaluativní styl je některými mediátory upozaděn a to z toho důvodu, protože hraničí se základními principy mediace. Jde spíše o formu nezávazné arbitráže (Folger, Pool, Stutman, 2013). Techniky evaluace zahrnují práci s dokumentací, studiem písemností. Dále posuzování slabých a silných stránek zúčastněných stran. Mediátor nabízí stranám kompromisní návrhy. Nelze zde zajistit úplnou neutralitu mediátora, míra autonomie stran je velice nízká a řešení

má v rukou evaluativní mediátor, což se naprosto vylučuje s principy předchozích uváděných stylů mediace.

3.2. Principy mediace

Do mediace můžeme zařadit několik základních pilířů, bez kterých by mediace nebyla mediací. Tím nejdůležitějším principem je dobrovolnost. Mediace je dobrovolné alternativní řešení sporu. Je zde tedy naprostá svoboda v tom, zda se klienti na mediaci dostaví či nikoliv, zároveň mediační sezení nabízí možnost kdykoliv bez udání důvodu mediaci ukončit či přerušit.

Ovšem narážíme zde na jednu nesrovnalost týkající se prvního nařízeného setkání s mediátorem. Již název na nás může působit direktivně, avšak není to tak, jak vypadá. První nařízené setkání s mediátorem je vlastně pozvánkou soudce na první informační schůzku se zapsaným mediátorem. Pokud tedy soudce vyhodnotí situaci jako přívētivou pro řešení metodou mediace, odesílá klienty k příslušnému mediátorovi, který na prvním setkání pouze klientům vysvětlí, co je to mediace, jaké jsou její principy, možnosti, rizika, co bude a nebude jako mediátor v procesu mediace dělat a jaký může mít setkání výsledek. Poté je již pouze na klientech, zda se rozhodnou do mediace vstoupit či využít jinou metodu řešení konfliktu (Brzobohatý, Poláková, Horáček, Vrábel Porteš a Hanajová, 2022).

Mediace tedy může být zahájena v případě souhlasu všech stran konfliktu. Čímž strany přebírají veškerou zodpovědnost a sebeurčení.

Mlčenlivost je další ze základních principů mediace. Vztahuje se však pouze na mediátora (Zákon o mediaci, Zákon č. 202/2012 Sb.).

Výjimkou se nestává ani mlčenlivost vůči soudu a dalším státním orgánům a institucím. Jedinou informací, kterou může mediátor prozradit je, zda se strany mediace účastnily či nikoliv. Mlčenlivost mezi strany si dobrovolně stanovují sami klienti. Mlčenlivost splňuje dva důležité aspekty, a to ochranu důvěrných a citlivých informací, jež klienti mediátorovi sdělují a neméně důležitý psychologický aspekt, který podporuje subjektivní rozhodování a otevřenost diskuze (Horáček, Svatoš a Olík, 2019).

Ruku v ruce s mlčenlivostí jde i důvěrnost procesu, kdy mediátor zajišťuje jistotu, která přináší klientům bezpečí a otevřenost v diskuzi. S důvěrnými

informacemi nakládá citlivě. Mediaci se nesmí účastnit veřejnost, jedná se tedy o velmi důvěrné setkání mezi stranami samotného konfliktu.

Nestrannost, tento pilíř se zdá jako samozřejmá věc. V praxi je však mnohem těžší ho uplatňovat. Pro proces mediace je velmi důležitý. Mediátor je v procesu pro všechny strany, dělá pro ně úplně stejně, věnuje stejný čas všem stranám a nikoho neupřednostňuje. Po celou dobu mediace udržuje nezaujatý vztah a nepodsouvá žádné svoje názory, pocity a subjektivní uvažování. Nestrannost je často spojována také s nezávislostí, při které se právě mediátor odprošťuje od všech okolních vlivů a odvádí svou práci odborně bez ovlivnění vnějšího působení skutečností (Brzobohatý, Poláková, Horáček, Vrábel Porteš a Hanajová, 2022).

4. OSOBA MEDIÁTORA

Mediace v rámci pracovněprávního vztahu

O profesi mediátora jako fyzické osoby se více začala společnost zajímat již v 80. letech 20. století. Narážíme zde na nejednotnost systému, rozdílnost v možnostech volby forem mediačních služeb a také rozpor mezi jednotlivými profesionálními požadavky na mediátory, jak u nás, tak v zahraničí. Bohužel tato nejednotnost a rozporuplnost u nás přetrvává, kvůli nesrovnalostem v legislativním rámci.

Ovšem je všeobecně známé, že mediátor musí být vybaven širokou škálou dovedností, vědomostí, schopností, empatie a především komunikačními schopnostmi, jimiž bude schopný vést odborný mediační proces. Na to že je mediace ukotvena v zákoně již od roku 2012, stále jsou tyto informace, o tom, co má mediátor znát a umět v nesouladu s požadavky jiných institucí, zemí (Holá, 2011).

Do této skupinky mohou patřit zapsaní i nezapsaní mediátoři, kteří jsou zaměstnání v rámci pracovněprávního vztahu pod zaměstnavatelem, jež zprostředkovává mediaci. S tímto případem se setkáváme například v mediačních centrech, neziskových organizacích, při poradnách a dalších institucích nabízejících mediaci.

Abychom si v této kapitole utřídili, možnosti, jak vykonávat profesi mediátora, ráda bych je tu postupně představila a popsala:

Mediace vykonávaná dle zákona o mediaci - zapsaný mediátor

Takový mediátor musí dokázat jeho kvalitu, dostatečné dovednosti, znalosti k tomu, aby mohl být zapsán v rejstříku Ministerstva spravedlnosti ČR. Seznam Ministerstva spravedlnosti není jediný seznam, kam může být zapsaný mediátor zapsán. V případě, že před zvolením profese mediátora, vykonával profesi advokáta, je zapsán po složení zkoušky na České advokátní komoře do seznamu advokátů, jež složily mediační zkoušku.

Na roli budoucího zapsaného mediátora se kladou vysoké nároky, zkouška testuje jak teoretické znalosti, tak především praktické dovednosti jedince. V rámci teoretické části se objevují otázky z: *„oblastí mediace, mediačních technik, základních lidských práv a svobod, občanského, obchodního a pracovního práva, rodinného práva, práva na ochranu spotřebitele, občanského práva procesního a v neposlední řadě také oblast týkající se psychologie a sociologie“* (§ 23 odstavec 7 zákona číslo 202/2012 Sbírky, o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci). In Justice, (2017). Otázky jsou prozatím dostupné

na stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky, jedná se o soubor 511 otázek s možnostmi a, b, c, d, e. Časový limit je omezen na 2 hodiny čistého času.

Prozatím zmiňuji proto, jelikož se chystá změna koncepce písemné části zkoušek. Pro tuto chvíli není známe, kdy změna nastane, avšak Ministerstvo spravedlnosti zvažuje úpravu v podobě zveřejnění pouhého seznamu literatury místo znění všech testových otázek. Podoba v možnostech odpovědí by měla být zachována. Obměna je třeba kvůli některým již neaktuálním otázkám, které neodpovídají právní úpravě (Pikarová, 2022).

Na ústní část je možné připravit se díky výcvikům mediace, které nabízí jednotlivé organizace či již zkušeně zapsaní mediátoři. Výcvik je ovšem finančně náročná záležitost. V této ústní části musíte komisi přesvědčit o Vašich mediačních schopnostech a předvést přesvědčivé, vyhovující mediační jednání za účasti figurantů.

K obecným informacím je nutno zmínit, že zkouška je zpoplatněna částkou 5000 korun českých. Vyplněný formulář se žádostí o vykonání zkoušky je potřeba zaslat na adresu Ministerstva spravedlnosti. Obsah a průběh zkoušek je upraven vyhláškou ministerstva č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora. Podmínkou pro vykonání zkoušky je dokončené vysokoškolské vzdělání a to v magisterském či navazujícím magisterském programu jakéhokoliv oboru. Před samotnou zkouškou je také nutné dodat osvědčení o absolvování výcviku či školení v oblasti mediace (Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora).

Mediátor může vykonávat činnost také na základě živnostenského oprávnění, proč tedy skládat tak náročnou zkoušku, s tak nízkou úspěšností? Jednou z nevýhod nezapsaných mediátorů je nemožnost spolupráce se soudy. Soudci jsou kompetentní k tomu, pokud vyhodnotí vhodnost případu k mediaci nařídít 1. setkání s mediátorem. Toto setkání je pouze informační. Strany se buď individuálně či společně na setkání s mediátorem dozví, co je to mediace, jaká je úloha mediátora, co naopak mediátor nedělá, principy mediace, možnosti ukončení a další základní informace, které jsou nutné znát pro rozhodnutí, zda mediaci strany podstoupí. Dle *Zákona o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)*, *Zákon č. 202/2012 Sb.* a vyhláске č. 277/2012 Sb., *Vyhláška o zkouškách a odměně mediátora* si zapsaný mediátor účtuje za první setkání s mediátorem 400 korun českých za každou započatou hodinu, strany se o ni obvykle dělí rovným dílem. Rozsah setkání je nanejvýše 3 hodiny času.

Po prvním setkání je pouze na stranách, zda se rozhodou v mediaci pokračovat. Pokud se již jedná o samotnou mediaci, uzavřenou smlouvou o mediaci, odměnu mediátora si stanoví sám mediátor dle svého uvážení: „*Mediátor má právo na sjednanou odměnu za provedenou mediaci a na náhradu sjednaných hotových výdajů. Hotovými výdaji jsou zejména cestovní výdaje, poštovné a náklady na pořízení opisů a kopií. Mediátor může od stran konfliktu žádat přiměřenou zálohu na odměnu za provedenou mediaci a náhradu sjednaných hotových výdajů*“ (Zákon č. 202/2012 Sb., § 10).

Další výhodou zapsaného mediátora je určitá garance kvality a úrovně, díky vykonaným zkouškám. Mediátor vystupuje s titulem zapsaného mediátora.

Mediace vykonávaná na základě živnostenského oprávnění (nezapsaný mediátor)

Mediátoři vykonávající mediaci na základě živnostenského oprávnění nejsou vázáni žádným zákonem, ani povinností o mlčenlivosti. Stanoveny nejsou ani žádné nároky na minimální vzdělání, zároveň však není zaručena garance odbornosti (Justice, 2017).

Využití advokáta v mediaci

V obecné rovině advokát působí jako asistent klientů, jež poskytuje právní poradenství v rámci mediace. Dále účinkuje při sepisování mediační smlouvy a jejich náležitostí. Sami advokáti by měli správně vyhodnotit, zda bude jejich přítomnost v rámci mediačního sezení potřebná. Některé konfliktní situace jsou totiž vhodné spíše pro odvětví poradenství, nikoliv mediace. Proto je zásadní umět z pohledu advokáta vyhodnotit situaci a doporučit tak vhodnou a efektivní cestu v řešení konfliktů. Upřednostňovány jsou ovšem především zájmy a potřeby samotných stran mediace (Law Council of Australia, Guidelines for Lawyers in Mediations, 2011).

Advokát má v neposlední řadě také pravomoc výběru mediátora, ať už se jedná o dobrovolný proces mediace či nařízené první setkání s mediátorem. Tuto otázku může advokát ovlivnit například v rámci výběru přístupu mediace, jež bude v mediačním sezení uplatněn a bude vhodný pro určitý typ konfliktu stran. Osoba advokáta spolupracuje s mediátorem a podporuje tak aktivní participaci stran, ale také nekonfliktní způsob řešení sporů (Holá a Malacka, 2014).

Pozice advokáta v mediaci (Holá, Urbanová, 2020):

- a) *Poradce a pozorovatel* – Funkce advokáta spočívá v přípravě strany na mediaci a následné právní poradenství. Jedná se o spolupráci mezi dvěma subjekty strana konfliktu – advokát.
- b) *Externí poradce* – Právní poradenství advokát poskytuje straně konfliktu před a po mediaci, mediace se osobně neúčastní.
- c) *Expert* – Osoba advokáta se souhlasem stran sdílí své názory a postoje a interaguje tak se všemi zúčastněnými stranami sporu.
- d) *Profesionální participace* – Jedná se o nejintenzivnější formu podpory, kdy společně se svým klientem advokát komunikuje a aktivně se zapojuje do procesu mediace.
- e) *Osoba, hovořící za stranu konfliktu* – Založena na interakci mezi advokátem a mediátorem. Advokát zde přebírá vůdčí roli za svého klienta. Nejčastěji využíváno v mezinárodních obchodních sporech v mediaci (Malacka, Holá, 2017).

5. VZDĚLÁVÁNÍ MEDIÁTORŮ, ETICKÝ KODEX

5.1. VZDĚLÁVÁNÍ MEDIÁTORŮ

Toto profesní vzdělávání tak jako u jiných věd, chápeme jako celoživotní proces či dobrovolnou formu zvýšení vlastní kvalifikace. Se zvyšujícím se zájmem o mediaci a trendem její profesionalizace se taktéž zvyšují jednotlivé požadavky a kvalifikace na samotné mediátory. Mediátor musí mít určité předpoklady, ale i osvojené základní kompetence určené k činnosti mediace.

Základním dokumentem, jenž upozorňuje na potřebu celoživotního vzdělávání je Memorandum Evropské komise o celoživotním učení (2000). Hlavními cíli memoranda jsou podporovat aktivní občanství a v neposlední řadě podporovat zaměstnatelnost. Výsledkem jakéhokoliv celoživotního vzdělávání je osvojení nových kompetencí. Být kompetentní znamená být schopný.

Názory na pojem kompetence jsou různorodého charakteru. Tento pojem totiž vystupuje dvojnásobem. Pojem „competence“ je spojován v první řadě s formulací standardů práce, tedy jako předpoklady, kterými musí pracovník oplývat. Dále slovo „competency“ můžeme také chápat jako: *„schopnost člověka chovat se způsobem odpovídajícím požadavkům práce (pracovního místa) v parametrech daných prostředím organizace, a tak přinášet žádoucí výsledky“* (Boyatzis, 1982, s. 308).

„Kompetenci můžeme definovat také jako způsob užívání, zacházení se sadou souvisejících znalostí, dovedností a schopností, potřebných k úspěšnému vykonávání klíčových pracovních funkcí nebo úkolů v pojmenovaných pracovních procesech. Obsah kompetence může být poté aplikován jako kritérium pro měření úrovně dané kompetence“ (CareerOneStop, 2008).

Macmillanův anglický výkladový slovník definuje kompetenci (competence) jako: *„schopnost vykonat něco uspokojivě nebo efektivně“* (Bloomsbury Publishing, 2002, s. 280).

Výše zmiňované předpoklady pro výkon profese zahrnují základní podmínky, které se týkají (Holá a kolektiv, 2013, s. 39):

- × *Osobnostních předpokladů*
- × *Vzdělání a vzdělávání mediátorů*

- × *Odborných znalostí a dovedností*
- × *Požadavků stanovených zákonem či jinou normou*

Samotné vzdělávání mediátorů se odlišuje a to jak v rámci evropských států, tak celostátně a regionálně. Neexistují jednotné požadavky pro výkon práce mediátora, jelikož podmínky nejsou stále sjednocené, tak, aby tvořily spektrum jednotných vzdělávacích programů. Ve všech evropských zemích chybí systematicky rozpracované vzdělávání v mediaci. Je nutné však vycházet ze zákona o mediaci a neustále se vzdělávat prakticky prostřednictvím nácviků, diskuzí a osobního prožitku například prostřednictvím kurzů.

Dle Kovachové (1994) je třeba plnit 4 základní požadavky na profesionalizaci mediace:

1. *Počáteční kvalifikace*
2. *Školení a vzdělávání v mediaci*
3. *Zkoušky a akreditace mediátora*
4. *Pokračující vývoj profese*

Systém vzdělávání pro výkon profese mediátora stanovuje zákon o mediaci (Zákon č. 202/2012 Sb.) a vyhláška (Vyhláška č. 277/2012, o zkouškách a odměně mediátora), jež je přiblížena v kapitole 6. Zkoušky mediátora má pod záštitou Justice – Ministerstvo spravedlnosti či Česká advokátní kancelář v případě profese advokáta. Zkoušky bývají mnohdy náročné na přípravu, skládají se nejen z testových otázek, ale také prokázání dovedností, kdy potencionální mediátor předvádí samotnou mediaci. Mediace musí být facilitativního charakteru, zkoušky v transformativní mediaci pro zapsání do rejstříku mediátorů prozatím neexistuje.

Autorka mnoha knih týkající se oblasti mediace Lenka Holá (Holá, 2011) navrhuje dvoustupňový model vzdělávání mediátorů:

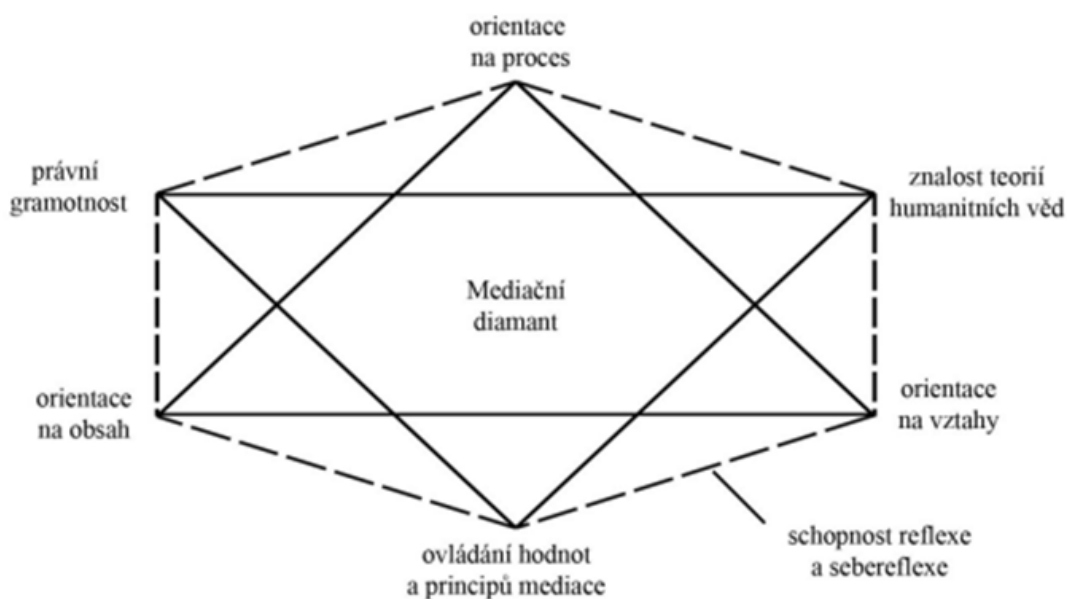
1. *Výcvik (sebezkušenostní, mediačních dovedností)*
2. *Další vzdělávání, supervize*

V rámci systému vzdělávání zde uvedu i jednotlivé oblasti mediace, na které se v rámci mediace můžeme zaměřit a ve kterých následně můžeme působit.

Úplný základ vzdělávání je základní výcvik v mediaci, zahrnující minimálně 100 výukových hodin teorie a praxe. Po splnění počátečního kurzu lze absolvovat oborové výcviky, které zahrnují (Holá, 2013):

- *Mediaci v rodinných konfliktech*
- *Mediace v obchodních a spotřebitelských sporech*
- *Mediace v sousedských a jiných občansko-správních sporech*
- *Interkulturní mediace a komunitní mediace*
- *Peer mediace a mediace ve školských institucích*
- *Mediace v trestní oblasti (Probační a mediační služby)*
- *Mediace v pracovní oblasti*
- *Mediace ve zdravotnictví*

V neposlední řadě si volíme tematické kurzy dle vlastního výběru a potřeby.

Obrázek 2 - Mediační diamant – český kompetenční model (Brzobohatý, Holá, 2013).

5.2. ETICKÝ KODEX

Kodexů jako základních principů pro výkon práce mediátora nalezneme hned několik. Pro účely své práce jsem si vybrala aktuální metodiku zpracovanou Ministerstvem spravedlnosti České republiky (2021), která je doporučujícím návodem pro profesionální výkon práce

mediátora, ke které se dobrovolně zavazují v návaznosti na zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci).

Kodex je rozdělen na 4 základní oblasti, které se pokusím jednotlivě rozebrat. V první řadě se jedná o oblast (Ministerstvo spravedlnosti, 2021):

a) Odborné způsobilosti, odpovědnosti, poplatků a propagace služeb mediátora

V této části textu se mediátor zavazuje k celoživotnímu sebevzdělávání, doplňování svých znalostí a dovedností, práci na svém odborném růstu, dodržování veškerých norem, které Ministerstvo spravedlnosti stanoví.

Dále přijetí odpovědnosti za odpovídající dosaženou kvalifikaci, odbornou způsobilost a přijetí všech dalších zákonitostí potřebných k výkonu profese mediátora. Náročnost mediačních kauz vybraných mediátorem by měla odpovídat jeho schopnostem, znalostem a dostatečné kvalifikaci pro profesionální zvládnutí mediačního procesu.

Mediátor by i v případě vykonávání jiného zaměstnání na plný úvazek neměl zaměřovat mediační proces s jinými profesemi, jimž podobným (advokát, soudce, psycholog,..). Mediátor zůstává nestranným, a v žádném případě neposkytuje odborné poradenství.

S výší odměny mediátora vždy mediátor seznámí strany před zahájením mediace. Osoba mediátora je profesionál, který jedná čestně a pravdivě. Svou mediační činnost propaguje v souladu s právními normami.

b) Nezávislost a nestrannost

V případě jakýchkoliv osobních či profesních vztahů mezi stranami a mediátorem nesmí mediaci mediátor zahájit, pokud by nedokázal zajistit úplnou nestrannost.

K těmto okolnostem patří zejména:

- *jakékoli osobní nebo obchodní vztahy s jednou ze stran či více stranami;*
- *jakýkoli osobní, finanční, profesionální nebo jiný zájem na výsledku mediace, a to přímý i nepřímý;*
- *skutečnost, že mediátor nebo spolupracující osoba jednal pro jednu ze stran či více stran z jiného titulu než z titulu mediátora.*

Mediátor musí vždy jednat nestranně, pokud tak není schopen učinit, mediaci musí ukončit.

c) *Smlouva o provedení mediace, proces a urovnání sporu*

Před zahájením mediace musí být strany naprosto srozuměni s veškerými zásadními informacemi, možnostmi a podmínkami smlouvy o provedení mediace. Mezi sdělované informace patří i možnost přítomnosti právních zástupců či dětí v případě rodinné mediace. V rámci přítomnosti dětí jsou okolnosti mediace mírně odlišné. Mediátor zmiňuje taktéž možnost odděleného jednání každé ze stran, v tomto případě ale musí zachovat všechny zásady mediace.

Mediátor proces mediace vede, do situací násilně nezasahuje, neposkytuje poradenství. Za proces mediace zodpovídají strany nikoliv mediátor. Díky svým mediačním technikám usnadňuje komunikaci mezi stranami. Strany se aktivně zapojují do procesu. Žádné informace nesmí být komukoliv poskytovány, celý proces mediace je důvěrný.

Vzhledem k tomu, že je mediace dobrovolný proces, strany tak mohou kdykoliv ukončit mediaci bez udání důvodu.

Mediátor může mediační proces ukončit v případě že:

- *dochází k takovému urovnání sporu, které se mediátorovi jeví z hlediska okolností případu a posouzení mediátorem nevymahatelné nebo nezákonné;*
- *má mediátor za to, že další pokračování mediace zjevně nepovede k urovnání sporu;*
- *dochází k narušení důvěry mezi mediátorem a stranami sporu;*
- *je účastník mediace pod vlivem alkoholu nebo drog, příp. není schopen mediace z jiných mentálních příčin, které by omezovaly jeho schopnost samostatného úsudku.*

6. LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ MEDIACE – ZÁKON O MEDIACI

Základní legislativou pro úplné vymezení předpisů souvisejících s mediací je nejen samotný zákon o mediaci, ale také občanský soudní řád, určující postupy ze strany soudu. V České republice je tedy mediace podchycena celým souborem právních norem. Členské státy využily možnosti aplikovat mediaci i do jiných oblastí než pouze pro využití přeshraničních sporů. Spory řešené v nitru státu se tak staly stejně využívané jako přeshraniční (Holá, Urbanová a kol.).

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), ve znění pozdějších předpisů umožňuje vícekolejnost v poskytování mediace. V první řadě byla zakotvena mediace, jež je prováděna dle zákona, v druhé řadě je to poté možnost provozovat mediaci i mimo rámec zákona o mediaci. Zákon o mediaci - výkon a účinky se vztahují pouze na zapsané mediátory, kteří složili zkoušku mediátora, Ministerstva spravedlnosti ČR. Způsob provádění zkoušek upravuje vyhláška ministerstva č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora (Brzobohatý, 2022).

V rámci přijetí zákona o mediaci byly upraveny jednotlivá ustanovení například v zákoně č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů, § 100 odst. 2 o. s. ř (občanský soudní řád) byla stanovena možnost v případě účelnosti a vhodnosti případu, předsedovi senátu nařízení prvního setkání se zapsaným mediátorem, v rozsahu tří hodin a řízení může být přerušeno po dobu nejdéle tří měsíců (Holá, Fiedor a Urbanová, 2019).

Posouzení účelnosti a vhodnosti případu k doporučení mediace si vyžaduje především souhrn vědomostí a znalost samotné disciplíny mediace. Z tohoto důvodu se systematicky proškolují soudci, tak aby byli schopni objektivně posoudit a vyhodnotit skutečnost, zda je konkrétní případ vhodný pro řešení mediačními technikami (Lavický, 2014).

Uvádím lze několik záměrů, jak jsou mediační ustanovení vymezeny v občanském soudním řádu. Čímž se snaží justiční systémy propojovat s mediací a nabídnout tak populaci možnost řešit své konflikty mimosoudně a určitým způsobem ulevit soudním řízením:

- a. *„ustanovení zavádějící možnost nařízení prvního setkání se zapsaným mediátorem;*
- b. *ustanovení posilující informovanost stran o mediaci;*

- c. *ustanovení o mediační dohodě jako smíru mezi stranami;*
- d. *ustanovení dotýkající se nákladů prvního setkání s mediátorem a obecně nákladů soudního řízení“ (Horáček, Svatoš a Olík, 2019).*

Je nutné podotknout, že soudní řízení a mediace jsou dva naprosto odlišné instituty. Jedno ale mají společné a to snahu nalézt pro své klienty řešení jejich tíživé situace a sestavit dohodu, která bude pro všechny zúčastněné strany vykonatelná a efektivní. *Charakter soudního smíru je založen zejména na právních otázkách, u mediace na zájmech stran (Steinbergerová, Stanislav, 2013).*

V praxi je pojem nařízeného prvního setkání se zapsaným mediátorem neustále neporozuměný. Jednou z hlavních zásad mediace je uváděna dobrovolnost, jak tedy může soud nařídit proti vůli jedince mediační jednání? Tento pojem je mnohdy zaměňován s nařízením samotného procesu mediace. To je ovšem omyl, kterého se laici dopouštějí běžně. První setkání se zapsaným mediátorem je totiž pouze informačního charakteru, kde mediátor umožní klientovi pohled na odlišné řešení než je soudní řízení, vysvětlí zásady mediace, průběh mediace a představí tak stručně možnosti mediace. Poté už je již na stranách konfliktu, zda jim je v rámci předmětu jejich situace sympatičtější řešením soudní řízení či mediace (Kubátová, Malacka, 2020).

Mediace je zahájena nikoli rozhodnutím soudu o nařízení prvního setkání s mediátorem, ale teprve uzavřením smlouvy o provedení mediace (§ 4 odstavec 1 zákona o mediaci).

Skrytý význam prvního setkání se zapsaným mediátorem je v šíření osvěty o možnostech alternativního mimosoudního řešení, ale také zvýšení vzdělanosti populace, jak umět řešit konflikty smírný, přátelským způsobem – s nadsázkou řečeno.

Stát zde tedy prostřednictvím soudní moci neukládá rodičům pouze povinnost seznámit se s dostupnými možnostmi pomoci, protože takové opatření by nebylo ochranné, ale pouze preventivní (Horáček, Svatoš a Olík, 2019).

Mediace však není jediná možnost, kam může soudce klienta odkázat. Rozhodovat se může i mezi dalšími alternativy jako je například rodinná terapie či jiná odborná pomoc. Zásadní charakteristikou při rozhodování je dobrovolnost v mediaci, kterou nenabízí jiné instituce v takové míře jako v mediačním procesu (Srov. Márová x Holá, Urbanová).

Současné právní vymezení ale také umožňuje provádět mediaci i mimo zákon o mediaci. Jedná se o tzv. nezapsané mediátory, jež poskytují mediační služby na základě živnostenského oprávnění. Tato možnost se nevylučuje, avšak nemůžeme zde prokázat dostatečnou kvalitu a úroveň v oboru jinak než díky kurzům a výcvikům v oblasti mediace (Institut pro mediaci a pracovní vztahy s.r.o., 2021).

Pro ucelené informace je nutné říci, že předmět mediace je velmi rozsáhlý. V podstatě se díky mediaci dají řešit spory jakéhokoliv charakteru – „*občanskoprávní, obchodně-právní, pracovně-právní, veřejno-správní, mezinárodní soukromé právo, rodinné*“. V dnešní době se také dostává do popředí řešení konfliktů v oblasti školství. Nutno podotknout, že se jedná o spektrum netrestních sporů. V rámci trestních přestupků se obracíme na činnost Probační a mediační služby.

Existují však ukazatele, kdy není vhodné využívat metodu mediace, jedná se o případy, které uvádí Dana Potočková (2013):

- *ve sporu se vyskytují výrazně mocensky nevyrovnané strany*
- *spor je založený na konkurenci a otevřená komunikace je zde nemožná*
- *pro řešení sporu je nutné vyslechnout strany konfliktu*
- *násilí, strach, ohrožení*
- *rizika trestně právní povahy*
- *jedna nebo více ze stran nejsou schopni spolupracovat, vyjednávat z důvodu nemoci, závislosti*
- *neústupné požadavky, nespolupráce*

7. AKTUÁLNÍ OTÁZKY SOUVISEJÍCÍ S APLIKACÍ ZÁKONA O MEDIACI V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH NEDOSTATKY

Roku 2012 vstoupil v účinnost zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů. V průběhu následujících let můžeme sledovat první zkušenosti s aplikací zákona do praxe, kdy zákon stanovuje práva a povinnosti zapsaným mediátorům z hlediska provádění mediace. Společně se zákonem byla přijata v platnost i vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora.

Výraznějšího rozvoje mediace jsme si mohli povšimnout v 60. letech 20. století v důsledku hnutí za občanská a lidská práva v USA (Spojených státech amerických). Tehdy občané ztráceli důvěru ve státní instituce, na což se postupem času objevují soudní reformy, přinášející nové metody, formy při řešení sporů (Doležalová, Hájková, Potočková a Štandera, 2013).

Do povědomí českých zemí se výraz mediace dostal až v 90. letech, kdy byl spojován v největší míře s trestními skutečnostmi v důsledku stanovení zákona č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. Tedy spor mezi poškozeným a obviněným (Malacka, 2016).

Evropský parlament se zabýval otázkami mediace, přičemž diskuze vyústila v přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady číslo 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občasných a obchodních věcech, která apelovala na zakotvení mediace do právních předpisů většiny členských států (Evropský parlament, 2014).

Hlavním důvodem uvedení mediace do právního řádu byla především snaha usnadnit práci soudům při zahlcení jejich institucí a nabídnout stranám konfliktu možnost smírného řešení. Ačkoliv se metoda mediace neustále rozvíjí a dostává do povědomí více lidí, stále shledáváme nižší zájem o mediaci jakožto alternativy soudního řízení. Může za to nezájem ze strany soudců? Neinformovanost stran? Nedostatek mediátorů? Či má mezery samotný zákon o mediaci?

Z tohoto důvodu bych se podívala právě na mezery v samotném zákoně o mediaci, které díky praxi vplynuly na povrch a je potřeba s nimi pracovat a reagovat na aktuální dění v praxi. Problematických oblastí, které samotní mediátoři a autoři odborných bibliografií uvádějí, není zrovna málo. Pro účely této práce uvedu pouze několik z nich.

Jedná se například o ustanovení § 2 písmeno a) zákona o mediaci, které se zabývá osobní přítomností stran. Zákon o mediaci totiž zastoupení stran svým právním zástupcem nevylučuje. Strany mají právo na to být zastoupeni. Avšak při úplném nahrazení stran právním zástupcem, kdy nejsou strany vůbec přítomni, se zdá spolupráce kontraproduktivní. Účelem mediace je rozklíčování situace, zlehčení komunikace, práce na konfliktu, pohled z různých perspektiv stran, práce s emocemi, schopnost naslouchání a umění řešit spory smírnou cestou. Mediace by měla být procesem stran, tak aby plnila svůj účel, nikoliv procesem právních zástupců (Doležalová, Potočková, Hájková, Štandera, 2013).

Povinnost mlčenlivosti (ustanovení § 9 odstavec 1 zákona o mediaci). Z hlediska blízké spolupráce mezi zapsanými mediátory a soudci se vybízí sdílení informací v rámci řešení sporu. Tato spolupráce je však nemožná. Každý mediátor se váže k jednomu z nejdůležitějších principů a to k mlčenlivosti, kdy za jakýchkoliv skutečností nesmí poskytovat průběh ani výsledek mediace soudům pro usnadnění jejich práce. Zákon o mediaci vymezuje mlčenlivost striktně a jasně. Někteří soudci však princip nerespektují a požadují informace od mediátorů.

Uznání kvalifikace namísto zkoušky mediátora (Ustanovení § 16 odst. 1 písmena d) zákona o mediaci). Jedná se o to, že získání oprávnění poskytovat mediaci je v jiných zemích například na Slovensku mnohem jednodušší. Dle slovenského zákona nemusí osoba vykonat garantované zkoušky, postačí mu tak akreditované vzdělávání v podobě kurzů zakončených zkouškou o absolvování mediačního kurzu. S osvědčením může být fyzická osoba již zapsána do registru mediátorů. Zde narážíme na problém hostujících mediátorů (ustanovení § 19 zákona o mediaci), kteří zdaleka nemají stejné podmínky jako zapsaní mediátoři v České republice. Získání "titulu" zapsaný mediátor je tedy nejednotná záležitost, přičemž lze při této znalosti obejít zkoušky Ministerstva spravedlnosti a dle ustanovení § 29 odstavec 1 zákona č. 18/2004 Sb. si pouze nechat uznat odbornou kvalifikaci ústředním právním řádem České Republiky.

Usnesení o nařízení prvního setkání s mediátorem (ustanovení § 30 zákona o mediaci ve spojení s ustanovením § 100 odstavec 2 občanského soudního řádu). Předseda senátu má právo nařídit první setkání se zapsaným mediátorem. První setkání by mělo obsahovat ty nejdůležitější informace o průběhu, právech, povinnostech, vztahu, principech a o samotném procesu. Někteří předsedové nařizují první setkání v rozsahu 3 hodin, což povětšinou pro účely prvního setkání není třeba. V úpravě by se tak mohla objevit větička „*v rozsahu maximálně 3 hodin*”.

Soud by měl dokázat také vyhodnotit vhodné případy k mediaci. Z důvodu nevdělanosti, nevědomosti mnohdy doporučují případy k mediaci, které se jeví jako neefektivní. *Posoudit je nutno: charakter konfliktu, cíle stran, motivaci, vzájemné postoje a vztahy a zda je ve sporu snaha o aktivní účast a podílení se na řešení sporu* (Doležalová, Hájková, Potočková a Štandera, 2013).

Ze shrnutí zmíněných nedostatků vyplývá potřeba prohlubovat osvětu o problematice, reagovat na aktuální praxi, šířit povědomí a vzdělávat soudce o vhodnosti a přínosu využívání mediace. Justiční akademie organizuje a zajišťuje semináře a přednášky pro soudce, státní zástupce a další osoby, jež se zaměřují na jednotlivé oblasti mediace. Je třeba navázat lepší spolupráci mezi mediátory a soudy. Potřeba novelizace některých ustanovení zákona o mediaci (Malacka, 2016).

Výrazné změny ve vývoji mediace zmiňuje ve své publikaci Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem, Dana Potočková. V porovnání 20. a 21. století nastalo hned několik vývojových transformací. Do mediací se začínají více angažovat odborníci s právním zaměřením, ve století 20. se jednalo spíše o zaměření humanitní.

Přeměnu také shledáváme v poskytování služby mediace. Ve století dvacátém byla mediace nabízena převážně prostřednictvím neziskových organizací a grantových programů, nyní jej však poskytují instituce státní či soukromé. Na základě čehož je také vázána právní úpravou.

Dále mediace byla viděna jako určitý způsob provádění činnosti, ve 21. století se můžeme setkat s profesním ukotvením mediace. Mediace tak vyžaduje průběžné a celoživotní vzdělávání pro profesi mediátora.

Změna vycházející z doby moderních technologií přináší také možnost online mediací skrz různé platformy (Potočková, 2013).

8. KOEXISTENCE MIMOSOUDNÍCH METOD ŘEŠENÍ SPORŮ A SOUDNÍHO ŘÍZENÍ

a) V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

K tomu, aby společně mohly tyto dvě disciplíny koexistovat je zapotřebí vymezit základní kroky, legislativu. Jedná se totiž o dvě naprosto odlišné metody řešení konfliktů. Zatímco soudní jednání je jasně stanovený proces, podléhající právním skutečnostem. Mediace nabízí víc – „*souhlas, dohodu, aktivní účast, kvalitní řešení, efektivitu, zodpovědnost i spravedlnost*“ (Menkel-Meadow, 1995).

Skutečnost vysvětluje Cohen ve svém zahraničním díle *Revisiting Against Settlement: Some Reflections on Dispute Resolution and Public Values*, kde píše, že je zde právě viditelný rozdíl mezi soudním rozhodnutím a mediací. Soudní řízení dává přednost spíše hodnotám veřejným, před těmi soukromými, čímž vyjadřuje společenský blahobyt založený na společenské odpovědnosti. Je zde potřeba autoritativního výkladu práva k vyřešení právní otázky. Oproti tomu mediace upřednostňuje právě hodnoty soukromé, jimiž podporuje individuální rozhodování jedince (Cohen, 2009).

Zapadnutí mediace jako alternativy možné k soudnímu řízení se zasloužila Evropská unie, jež podpořila mediaci jako alternativu, modernizaci a zefektivnění soudních systémů. Dokázala stanovit základní podmínky kvality. „*Role EU byla členskými státy zhodnocena jako důležitá pro tvorbu efektivní evropské mediální politiky. Významným dokumentem k tomu byla Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, dále také směrnice o mediaci*“ (Holá, Fiedor, Urbanová, 2019).

Právě tato směrnice měla stanovit jasná stanoviska, podobu vztahu mezi soudním řízením a mediací a zároveň tak podpořit mimosoudní řešení konfliktů cestou smírného řešení, čímž zajistí efektivitu a rychlost postupu řešení sporů. Mediace byla ve zmiňovaném roce 2008 využívána převážně pouze pro účely dohody v občanských a obchodních věcech. Zanedlouho se začala mediace využívat i v civilních věcech v ČR. Byla potřeba upravit legislativu především pro potřebu řešení přeshraničních sporů. O pět let později (roku 2013) se mediace dotkla také řešení spotřebitelských sporů, které bylo ukotveno v nových právních předpisech Evropské unie.

Postupně se vyhodnocovala funkčnost a dopady směrnice na jednotlivé členské státy Evropské unie. (Směrnice Evropského parlamentu a rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech)

Jelikož se stanovená směrnice zdála nedostačující, byla potřeba revize, která se uskutečnila v roce 2015, zainteresováni, byly všechny členské státy Evropské unie. Ve studii bylo ke spolupráci osloveno několik odborníků (mediátoři, soudci, právní zástupci, zainteresované osoby do právní praxe, organizace,..), kteří se účastnili dotazníkového online šetření formou veřejné online konzultace. Evropská komise měla za cíl zjistit zpětnou vazbu na funkčnost stanovené směrnice Evropského parlamentu a Rady číslo 2008/52/ES, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, dále také směrnice o mediaci. *Většina členských států se shodla, že dosavadní nepřesvědčivé výsledky působení směrnice o mediaci jsou způsobeny její nedostatečnou transpozicí do národních právních řádů a absencí motivačních a propagačních nástrojů vedoucích k vyššímu využívání mediace.* (Zpráva Evropského parlamentu o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008).

V dnešní době je mediace v Evropské unii nejen brána jako pozitivní nástroj k řešení sporů, těžkostí, ale je také preventivního charakteru. Evropská unie se zabývá především přeshraničními mediacemi v občanských a obchodních věcech (Holá, Urbanová a kol.).

Přeshraniční spory spočívají v efektivním řešení nepříjemností v případě, že jedna ze zúčastněných stran má odlišné bydliště, tedy v odlišném členském státě, než strany ostatní. Pro toto jednání existují určitá pravidla, která mají za účel podporovat využívání mediace ve všech členských zemích v rámci odborných příprav mediátorů, vzdělávání soudců, zajištění naprosté anonymity a důvěrnosti ze strany mediátora a dalších spolupodílejících se osob, spolupráce mezi členskými státy a stanovené postupy procesu mediace, podložené právními předpisy (European justice, 2021).

Veškeré stanovy jsou charakterizovány ve směrnici o mediaci.

b) V RÁMCI ČESKÉ REPUBLIKY

Již od roku 2000 nesmíme opomenout na organizace, snažící se prosadit efektivnost mediačních služeb. Mezi jednu z nejstabilnějších organizací u nás v České Republice, která působí dodnes, patří Sdružení Asociace mediátorů, jež v nynější době

podporuje mediátory, ale také šíří osvětu o mediaci díky kurzům, výcvikům a dalším osvětovým akcím (Sdružení Asociace mediátorů České republiky, online). Vedle nevládních organizací také působili soukromé sektory, propagující mediační činnost.

Z důvodu potřeby informovanosti populace o možnostech mediace a šíření její osvěty vznikla iniciativa s názvem Nadace Open Society Fund Praha, jež taktéž působí dodnes. Tuto nadaci zde zmiňuji kvůli tomu, protože právě jejich iniciativa dala základní kámen pro návrh zákona o mediaci. Cílem nadace bylo vytvořit plán, jak realizovat mediaci v netrestních věcech. Návrh byl projektem hned několika organizací, které si kladly za cíl stanovit národní standardy, legislativní ukotvení a možnost vzdělávání v této oblasti. Díky pilotním projektům byla také ověřována návaznost a koexistence mediace se soudním řízením. Projekt zaštitilo Ministerstvo spravedlnosti České republiky, které chtělo možnost mimosoudních řešení a návaznost na justiční systémy podpořit (Enderová, 2007).

9. MEDIACE A SOUDNÍ ŘÍZENÍ

9.1. KOOPERACE MEDIACE A SOUDNÍHO ŘÍZENÍ

Zásadní myšlenkou k propagaci a šíření mediace je ulevit přetíženým justičním systémům, v druhé řadě se mediace prosazuje z důvodů finanční úlevy oproti dotování soudního řízení, časová náročnost, možnost ovlivnění výsledku a v neposlední řadě také naprosto odlišná forma, od formálního jednání v soudním řízení.

Mediace tedy nejde proti soudnímu řízení, plně ho respektuje. Pouze se snaží společnosti nabídnout i jinou alternativu, ve které se možná budou cítit lépe a jejich dohoda se stane mnohem efektivnější než rozsudek soudu. Již zde bylo zmíněno, že mediace je založena na konceptu win – win, což znamená, že obě strany konfliktu jsou spokojeni s výsledkem procesu, sami o něm rozhodují. V ideálním případě by však bylo nejvhodnější, kdyby samotná mediace, předcházela soudnímu řízení. Až teprve v případě, kdy by nebylo možné najít společné řešení, přistoupit tak k formálnímu soudnímu jednání.

Někteří klienti této možnosti dokonce využívají v jejich prospěch, ať už ze své vůle či díky nařízení prvního setkání s mediátory se v rámci mediace domluví na jasně daných bodech, cílech za několik mediačních sezení. Dohoda může být buď pouze ústní či písemná. Dokonce zde zúčastněné strany mají možnost nechat si dohodu schválit soudem. Jsou 3 možné cesty, jak zajistit, aby byla mediační dohoda vykonatelná:

- a) V případě pokud strany nechtějí, aby bylo zahájeno soudní řízení, pro zajištění vykonatelnosti obsahu mediační dohody je možné mediační dohodu předložit soudu pro schválení takzvaného prétorského soudního smíru ve smyslu ustanovení § 67 odstavce 2 občanského soudního řádu (Levý, Svoboda, 2013).
- b) V případě, že je ve věci soudní řízení vedeno (pro proces mediace je přerušeno), je pro vynutitelnost obsahu mediační dohody třeba podání návrhu na její schválení cestou soudního smíru ve smyslu ustanovení § 99 občanského soudního řádu. Mediace v tomto případě může probíhat zároveň se soudním řízením. V praxi to poté vypadá tak, že strany předloží písemnou mediační dohodu soudu.

„Schválením smíru řízení končí, ledaže účastníci při jeho uzavření o části nebo základu nároku nebo o nároku, který nebyl předmětem řízení, dali jednoznačně najevo, že požadují, aby se v rozsahu, v jakém nebyl vyřešen smírem, dále o předmětu řízení jednalo a aby o něm bylo rozhodnuto“ (Svoboda, 2013).

- c) Poslední možností, jak zajistit vykonatelnost mediační dohody, je forma notářského nebo exekučního zápisu, který přímo zajistí vykonatelnost dohody.

Není to ovšem tak jednoduché, soud musí dohodu prověřit, zda je v pořádku s právními předpisy a zda patří její obsah do pravomocí soudu ČR. Smír totiž nelze schválit za všech okolností. Jak uvádí Hájková: *Mediační dohodou totiž nelze řešit, a tedy ani uzavřít prétorický nebo soudní smír, věci statusové (například rozvod manželství), dále věci, které je možné zahájit bez návrhu (například v řízení ve věcech péče o nezletilé je nutno nadále postupovat podle § 176 občanského soudního řádu a následně., tedy. i v případě, že rodiče uzavřou mediační dohodu o úpravě poměrů nezletilých dětí, musí o této dohodě opět rozhodnout soud, avšak rozsudkem právě v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé)*“ (Hájková, 2013).

Notářský zápis je v praxi využíván nejčastěji. Právní předpisy jsou ukotveny v zákoně č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti.

SMÍRČÍ ŘÍZENÍ

Smírčí řízení může být navrženo v případě, že povaha sporu se nabízí možnosti řešení v rámci mediačního procesu. Toto řízení může nařídít kterýkoliv soud v příslušné věci (67-69 občanského soudního řádu), řečeno přesně, nejedná se o nařízení, spíše o návrh, se kterým musí souhlasit všechny zúčastněné strany konfliktu. Neexistují žádné vynucovací prostředky k tomu, aby musel být konflikt řešen pomocí mediace nikoliv v soudním řízení, záleží na iniciativě a rozhodnutí samotných stran, následné schválení smíru je zpoplatněno (68 odstavec 2 občanského soudního řádu).

PRÉTORSKÝ SMÍR

Zde se jedná již o dosažený smír, jenž schvaluje soud v případě, že návrh či konečná mediační dohoda koresponduje s právními předpisy a veřejným pořádkem. Soud má pro rozhodnutí dle zákona o mediaci lhůtu 30ti dnů pro finální usnesení (67 odstavec 2 občanského soudního řádu). Pokud je prétorický smír schválen, má váhu pravomocného rozsudku a již není možné podat odvolání vůči rozsudku. Mediační dohoda může být schválena však pouze v hmotněprávních věcech (kupní smlouva, prominutí dluhu, narovnání existence sporu), (Epravo, 2017), nikoliv ve věcech statusových, týkajících se rozvodu, úpravy poměrů k nezletilým dětem (Šínová, 2015).

9.2. ROZDÍLY MEZI MEDIACÍ A SOUDNÍM ŘÍZENÍM

V této kapitole mimo jiné uvedu také hlavní rozdíly mezi mediací a soudním řízením pro lepší pochopení problematiky.

Největší odchylku spatřujeme ve formě, jakým způsobem procesy probíhají. Ano, u obou procesů je přítomna třetí nezávislá osoba, která vede proces. Soudce v soudním řízení však rozhoduje o průběhu, o výsledku a podřizuje tak proces právním předpisům oproti tomu v mediaci, mediátor pouze vede proces svými komunikačními technikami, ale nezodpovídá za průběh ani výsledek mediace. Za to jsou naprosto odpovědní strany konfliktu, v tomto případě je mediace založena na zájmu a hodnotách stran (Knoblochová, 2000).

Díky tomu, že jsou strany hlavními aktéry řešení konfliktů, zodpovídají za celý proces, snaží se pracovat na vzájemném vztahu, snaží se naslouchat, dělat kompromisy i když to v prvotní fázi naprosto nepřichází v úvahu, dovolí si projevovat emoce, prožít si společně těžké chvíle. Mnohdy spolu strany poprvé mluví tváří v tvář a tím například více porozumí situaci, dozví se nové skutečnosti, začnou pocítovat empatii a podobně. Je dokázáno díky statistikám Evropské Unie, že v mediaci dochází k větší úspěšnosti, než je tomu tak v soudních řízeních, jelikož si strany dohodu sestaví na míru, tím pádem je mnohem efektivnější, pokud ze sezení odchází s dojmem, že oba dosáhli svého. V porovnání v procentech je udáváno číslo 50- 75% úspěšnosti, kdy jsou strany spokojeni (Hopt, Steffek, 2013).

Dále je nutné zmínit výši nákladů, která se výrazně liší u mediace oproti soudnímu řízení. Ze statistických údajů Evropské komise z roku 2014 je dokazatelné, že mediace je v poměru 3-4 krát levnější než samotné soudní řízení (Rebooring the mediation directive – EU, 2014).

Výše odměny mediátora je ukotvena ve vyhlášce Vyhláška č. 277/2012 Sb. o zkouškách a odměně mediátora. Vyhláška se však týče pouze na první nařízené mediace soudem, kdy částka činí: *„400 Kč za každou započatou hodinu. Je-li zapsaný mediátor plátcem daně z přidané hodnoty podle jiného právního předpisu, náleží mu rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty“* (Vyhláška č. 277/2012 Sb., 2012). V praxi si běžně částku dělí strany rovným dílem.

Odměna mediátora, vyjma již zmíněných prvních nařízených setkání soudem, není legislativně stanovena. Mediátoři si tak sazbu stanovují dle svého uvážení, své prestiže, zkušeností, komplikovanosti sporu. V případě dobrovolné mediace, kdy se strany z vlastní

vůle rozhodnout řešit svou tíživou situaci je cena u jednotlivých mediátorů individuální, musí být však předem jasně stanovena v mediační smlouvě.

Je to způsobeno také tím, že v mediaci dochází průměrně k méně sezení. Tím, že se strany rychleji domluví. V průměru dle statistik vyplynulo, že v České republice mediace trvá zhruba 40 dní, kdy strany k dohodě potřebují povětšinou mezi 3 – 6 sezeními. Oproti tomu soudní řízení se povětšinou táhne v průměru i 611 dní. Sami si dokážete spočítat, do jaké výše se až mohou náklady na opakované soudní řízení vyšplhat (Rebooring the mediation directive, 2014).

II. EMPIRICKÁ ČÁST

ZHODNOCENÍ AKTUÁLNÍHO STAVU ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

V rámci kapitoly zhodnocení aktuálního stavu jsem se snažila dohledat výzkumy či práce zabývající se podobným záměrem jako tato diplomová práce. I přesto, že mediace je stále méně známou možností řešení konfliktů, několik výzkumů na ni již bylo provedeno.

Po konzultaci s mediátory, jsem narazila na diplomovou práci Bc. Ivy Břízové, která se dnes věnuje mediaci profesně. Diplomová práce nese název *Mediace v českém právním řádu a komparativní analýza se zahraniční právní úpravou* a byla dokončena roku 2020. Jedná se tedy o aktuální práci s podobným záměrem. Cílem bylo určit, zda v časovém horizontu roku 2012-2018 vzrostl zájem o využití prvních nařízení se zapsaným mediátorem. Výzkum nebyl zaměřen pouze na roky, ale také jednotlivé kraje, tak jak tomu je v této diplomové práci.

Rokem 2012 vstoupila mediace v platnost Zákona č. 202/2012 Sb. (*Zákon o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci)*). V tomto roce tedy nejsou zaznamenána data o nařízených prvních setkání. Podobně tomu tak bylo v roce 2013, kdy ještě nebyla systematicky data ukládána.

V časovém horizontu v letech 2015-2018, tedy za období čtyř let, bylo průměrně nařízeno v České republice 1133 mediačních setkání. Sečteno v rámci všech krajů. Tento výzkumný výsledek využijeme pro porovnání ve vlastní diplomové práci, kde plynule navážeme na následující čtyřletí 2019-2022 a získáme tak přehled o využití možnosti nařízených setkání se zapsanými mediátory v jednotlivých krajích.

Další z výzkumných otázek, na kterou hledáme odpověď, se týče počtů zapsaných mediátorů, kteří byli k roku 2023 zapsáni do seznamu Justice, Ministerstva spravedlnosti či České advokátní komory po složení zkoušek. Podobným cílem se zabírala publikace *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu* od autorů Lenky Holé, Martiny Urbanové a kol., kde jeden z výzkumů právě pojednává o zapsaných mediátorech v jednotlivých letech od roku 2013-2020. Úplně první mediátoři, kteří se stali zapsanými, byli zapsáni k datu 30. dubna 2013. Jednalo se o pět prvních účastníků, kteří úspěšně složili zkoušku. Od této doby počet zapsaných mediátorů nabývá. Na konci zmiňovaného roku 2013 bylo zapsáno již 78 mediátorů. V roce 2014 šlo číslo o trochu níže s počtem 54. Postupem přibývajících let, spíše zapsaných mediátorů ubývalo. V roce 2015 byli zapsáni mediátoři v počtu 24. Rok 2016 byl

slabý v rámci úspěšných složených zkoušek pro odbornost profese. Jednalo se o pouze 11 zapsaných mediátorů. Rokem 2017 počet stoupl, ale však pouze o pár jedinců na počet 19. Následoval rok 2018, kde bylo úspěšných pouze 14 kandidátů. 2019 byl rokem s 23 zapsanými mediátory a konečný výzkumný rok 2020 měl vůbec nejnižší úspěšnost v podobě 10 zapsaných mediátorů.

Výzkum této diplomové práce má za cíl stanovit, kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí na území České republiky. V tomto případě můžeme porovnat, zda je číslo zapsaných mediátorů vyšší nežli tomu tak bylo v roce 2020.

V případě výzkumné otázky zabývající se rozložením působnosti zapsaných mediátorů po České republice, jsem se inspirovala podobnou metodou zvolenou Lenkou Holou, Martinou Urbanovou a jejich kolektivem, přičemž zjistili, že působnost zapsaných mediátorů závisí na populační velikosti kraje. Zdali tomu tak je i nadále v aktuálním roce 2023 či ne, se můžeme přesvědčit v samotném výzkumném šetření.

V roce 2022 ve své bakalářské práci s názvem *Nejčastěji řešená konfliktní témata současných rodin a jejich řešení očima mediátorů*, jsem se zabývala výzkumnou otázkou: *„Jaká jsou nejčastěji řešená konfliktní témata rodin, které v rodinné mediaci klienti otevírají?“* Sice otázka byla položena spíše na téma rodinné mediace, ale i přesto mohou být výsledky šetření užitečné. Jednalo se o jiný charakter výzkumu, tedy kvalitativní výzkum, kde výzkumným souborem bylo 5 mediátorů / mediátorek, dopovídající pomocí strukturovaného rozhovoru na jednotlivé otázky. Působišťe bylo omezeno pouze na region Morava. Nejčastější odpovědi, které zaznívaly na danou otázku byly témata týkající se péče o děti, nastavení kontaktu s druhým rodičem, jejich komunikace, otázky výživného, řešení rozvodu či rozchodu, problematika společného jmění manželů, rozdílné představy o výchovných postupech, ujasnění kompetencí rodičů či nastavení komunikace s dítětem.

VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V rámci kapitoly zhodnocení aktuálního stavu řešené problematiky jsem zmínila hned několik výzkumů, jenž se v minulosti zabývaly podobnou problematikou, jako zmiňuji v rámci výzkumného šetření mé diplomové práce. Avšak aby byl výzkum co nejaktuálnější a pomohl tak přispět k datům a odhalit, zda je mediace soudy využívána a v jaké míře, rozhodla jsem se zaměřit na hloubkovou analýzu stanovenou časem od roku 2019-2022, ale také data jednotlivých krajských měst. Uvedený časový úsek jsem zvolila především z důvodu absence výkazů předchozích let o informacích týkajících se nařízených mediací soudy.

Oslovila jsem tedy okresní soudy České republiky, které mají dostupná data týkající se této problematiky. Navázala jsem s nimi spolupráci v podobě emailové komunikace v rámci žádosti o poskytnutí informací v souladu s § 14 odstavec 5 písmeno d) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Nyní bych ráda představila samotné výzkumné šetření, jeho průběh, vymezení cílů, výzkumných otázek, výzkumný soubor, časové rozvržení a v neposlední řadě se zaměřím na popis sběru dat a následné vyhodnocení výzkumného šetření.

Vymezení zkoumané problematiky

Diplomová práce se zaměřuje především na kooperaci mediace a soudního řízení. Nejenže seznamuje s pojmem mediace, vysvětluje související pojmy, objasňuje, kdo může být mediátorem a za jakých okolností, nabízí možnosti vzdělávání, ale také legislativní ukotvení a zákony, které upravují mediaci jako: *„postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody“* (Zákon č. 202/2012 Sb., Zákon o mediaci a o změně některých zákonů).

Hlavním cílem zhodnotit míru využití okresních soudů České republiky v rámci doporučených prvních setkání se zapsanými mediátory jako možné alternativy soudního řízení v letech 2019-2022. A určit o jaké předměty řešení, které jsou k mediaci doporučovány, se jedná.

Těmito cíli bych ráda prověřila, zda okresní soudy České republiky využívají možnosti mediace, jaká je četnost nařízených prvních setkání se zapsanými mediátory, v jakých případech předmětů řešení se doporučuje mediace, a také zda je dostatek zapsaných mediátorů na území krajských měst, na které se mohou soudy obrátit.

Z tohoto výzkumného šetření se pokusím zjistit, jak funguje kooperace soudů a zapsaných mediátorů v jednotlivých okresech České republiky v letech 2019-2022. K dohledávání podrobnějších informací jsem využila veřejnou webovou stránku Info data – statistika a výkaznictví, díky které jsem mohla doplnit chybějící data (Justice, 2018).

Mediaci upravuje zákon č. 202/2012 Sb. o mediaci a o změně některých zákonů, který vstoupil v platnost 2. 5. 2012, vymezuje ustanovení týkající se zahájení mediace, průběhu, výkonu mediace, podmínky zápisu zapsaného mediátora, přestupky i další legislativní zákony, s nimiž související. Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora poté podrobně upravuje tyto náležitosti.

Dále poté v oblasti trestního řízení vymezuje zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě České republiky a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sbírky, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě) stanovují náležitosti týkající se trestního práva (Zákony pro lidi).

Stanovení cílů, problémů, výzkumných otázek a výstupů

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnotit míru využití okresních soudů České republiky v rámci doporučených prvních setkání se zapsanými mediátory jako možné alternativy soudního řízení v letech 2019-2022. Zaměřit se na průměrnou četnost nařízení prvních setkání se zapsanými mediátory za uplynulé 4 roky v jednotlivých krajích. Dále určit, zda je počet zapsaných mediátorů adekvátní k průměrnému počtu nařízených mediací. A také zda je rozmístění zapsaných mediátorů vyvážené.

Výzkumné otázky:

- V kolika případech bylo od roku 2019 do roku 2022 nařízeno první setkání se zapsaným mediátorem dle § 100 odstavec 2 občanského soudního řádu?

- Jakého charakteru byly případy, o kterých se jednalo v jednotlivých rocích, bylo-li nařízeno setkání s mediátorem?
- Kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí v konkrétním kraji?
- Je rozložení zapsaných mediátorů v jednotlivých krajích vyvážené?

Výzkumný soubor

Pro výzkumné šetření jsem zvolila hloubkovou analýzu problematiky v rámci jednotlivých let, ale také jednotlivých okresů. Z tohoto důvodu musel být výzkumný soubor vymezen záměrně. Jedná se tedy o porovnání několika výzkumných souborů.

S okresními soudy České republiky jsem navázala kontakt pomocí žádosti o poskytnutí informací v souladu s § 14 odstavec 5 písmeno d) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kde jsem se pokusila získat data, které odpovídají na stanovené výzkumné otázky. Pro podrobnější informace jsem však využila veřejnou webovou stránku Výkazů soudů a státních zastupitelství či aktuální výzkumy odborníků v dané problematice.

Veškerá data jsem rozdělila do jednotlivých kategorií pro úplnou přehlednost výzkumu a z výzkumných dat tak vytvořila grafické záznamy, které souhrnně reprezentují získaná data. Veškeré údaje jsou aktuální a tvoří přehled aspektů využití mediace za poslední čtyři uplynulé roky (2019-2022).

Výzkumnými soubory se tedy staly jednotlivé okresní soudy ve všech krajích České republiky. Okresních soudů bylo šetřeno celkem 74. A dále mediátoři, zapsaní v seznamu Ministerstva spravedlnosti či České advokátní komory. V tomto případě se jednalo o samostatné vyhledávání a analyzování odborných stránek, samotným výzkumníkem.

Metoda výzkumného šetření

Metoda výzkumného šetření je charakteru *kvantitativního výzkumu*. Nejedná se tedy o snahu porozumění zkoumané problematice, ale snahu o ověření platnosti předem vymezených představ o výskytu určitých charakteristik (Reichel, 2009).

V kvantitativním výzkumu pracujeme s hromadnými daty, jež se odvíjí od stanovení našich výzkumných otázek. Naším cílem je vysvětlit a pochopit určitý problém. Kvantitativní výzkum se zaměřuje na otázky podílu (jak mnoho) něčeho v určité společnosti existuje a jak to spolu souvisí (Soukup, Mareš a Rabušic, 2023).

Z důvodu úspornosti z časového i ekonomického hlediska jsem zvolila emailovou komunikaci. Na webových stránkách Ministerstva vnitra České Republiky jsem vyplnila formulář se všemi náležitostmi se žádostí o poskytnutí informací ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Tento formulář jsem zaslala s dostatečným předstihem na emailové adresy všech okresních soudů České republiky (75). Do několika dnů jsem obdržela zpětnou vazbu s daty na odpovědi mých stanovených výzkumných otázek. Podrobnější informace byly dohledány samotným výzkumníkem v příslušných dokumentech, výkazech a aktuálních výzkumech.

Data byla rozdělena do jednotlivých kategorií reagující na výzkumné otázky. Pro kategorie byly vytvořeny tabulky, které reprezentují samotné grafy.

Metodou výzkumného šetření se stala *statistická analýza dat*, která nešla cestou testování hypotéz, ale *popisnou analýzou (charakterizace variability)*. Popisně se jednalo o výběr neznámé cílové populace, ze které byl vytvořen vzorek, v našem případě okresní soudy České republiky. Tento vzorek byl analyzován a díky zobecnění výsledků jsme získali vlastnosti cílové populace. Cílem analýzy nebyl pouhý popis a analýza vzorku, ale především zobecnění výsledků ze vzorku na jeho cílovou populaci.

Jelikož výstupem bude shrnutí vybraných aspektů zkoumaného problému ve zvoleném období, jedná se tedy o deskripci.

Druhou metodou, jež jsem využila ve svém výzkumném šetření, byla *analýza dokumentů*. V tomto případě se jednalo o práci založenou na dohledávání dat ve stanovených odborných tabulkách (seznam zapsaných mediátorů). Mediátoři byli ručně rozděleni dle jejich působnosti do jednotlivých krajů a následně poté zakresleni do mapy ČR.

Časový harmonogram výzkumu

Výzkum byl prováděn kvůli jeho rozsahu s dostatečným předstihem. Sběr dat probíhal od března 2023, kdy byla také postupně tvořena teoretická část diplomové práce. Proběhl také předvýzkum, u kterého se zjistilo, že empirická část není správně stanovena a tak došlo k úpravám. Změněna byla metoda výzkumu, tak aby byl výzkum komplexní. Samotná analýza dat zabrala spoustu času. Po sesbírání všech dat, bylo potřeba je utřídit, ať už do podoby tabulek či grafů, které pomohly k úplné přehlednosti. Využíván byl excelový program.

V první části výzkumu probíhala analýza metodou deskripce a popisné analýzy. V části druhé jsem se zaměřila na metodu analýzu dokumentu. Poté již probíhali pouze formální úpravy, korekce a vyhotovení výsledné podoby diplomové práce.

Organizační, materiální a finanční zabezpečení výzkumu

Výzkumné šetření prošlo hned několika fázemi. V první fázi bylo třeba stanovit téma, oblast výzkumu, vymezit výzkumný problém, zamyslet se nad výzkumnými otázkami, jež udávají obsah výzkumu. Prostudovat a zabezpečit bibliografické a jiné zdroje, ze kterých budeme čerpat v teoretické části práce.

Druhým krokem bylo plánování, navrhování časového rozpoložení, stanovování výzkumného plánu, rozvržení jednotlivých kroků, výběr vhodných metod a forem výzkumného šetření. Ověření předvýzkumu. Původní předvýzkum s jiným záměrem byl zamítnut a upraven do nynější podoby.

Další fází bylo samotné zkoumání problematiky v terénu, oslovování respondentů, zápis výzkumných dat, dohledávání přesnějších informací, záznam dat do tabulek, příprava dat na samotnou analýzu.

V poslední části získaná data analyzujeme vybranou metodou výzkumu. Reprezentujeme výsledky výzkumného šetření.

Výzkum byl proveden autorkou diplomové práce ve všech fázích výzkumného šetření. Pro konzultaci či pomoc v nesnázích byla kontaktována vedoucí diplomové práce JUDr. Zdenka Nováková Ph.D, která poskytla veškeré poradenství. Výzkum je financován autorkou diplomové práce.

Diplomová práce z hlediska tematiky navazuje na bakalářskou práci s názvem „*Nejčastěji řešená konfliktní témata současných rodin a jejich řešení očima mediátorů*“, kde zmiňuji základní informace o problematice a zabývám se spíše účastmi dětí na mediaci nikoliv spoluprací mediátorů a soudců.

Práce bude publikována na národním registru závěrečných prací na platformě theses.cz., kde bude ke zhlédnutí studentům, kteří se o tuto problematiku zajímají, dále by diplomová práce mohla přispět k datům zmiňovaných na každoroční mezinárodní konferenci Mediace, kterou uskutečňuje Univerzita Palackého v Olomouci. Jako přehled v kooperaci mediace a soudního řízení by mohl sloužit samotným okresním soudům či zapsaným mediátorům ČR.

VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V rámci empirického výzkumu jsem se pokusila zajistit takové informace, které mi poskytnou odpovědi na cíle, kterých jsem chtěla pomocí výzkumu dosáhnout. Cíle jsem si stanovila pomocí dvou základních otázek.

Je mediace využívána okresními soudy České republiky v rámci nařízených prvních setkání?

V rámci této hlavní otázky jsem chtěla vytvořit přehled o tom, zda soudy v jednotlivých krajích využívají tuto možnost a zda jsou otevřeni hledání jiné možnosti než soudní cesty, pokud to situace vyžaduje. Při této příležitosti jsem využila právo ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím o zpřístupnění informací týkajících se počtů nařízených mediací, ale také jejich charakteru. Kontaktovala jsem tak emailovou komunikací všechny okresní soudy (75) České republiky s požadavkem o zodpovězení otázek týkajících se jednotlivých oblastí mé empirické části diplomové práce.

Konkrétně se jednalo o otázky:

- V kolika případech bylo od roku 2019 do roku 2022 nařízeno první setkání se zapsaným mediátorem dle § 100 odstavce 2 občanského soudního řádu?
- Jakého charakteru byly případy, o kterých se jednalo v jednotlivých rocích, bylo-li nařízeno setkání s mediátorem?
- Kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí ve konkrétním kraji?
- Je rozložení zapsaných mediátorů v jednotlivých krajích vyvážené?

Odpověď jsem dostala od počtu 74 okresních soudů. Z čehož některé informace byly neúplné a žádaly si dohledání informací na veřejně dostupných odborných webových stránkách, poskytující přehled této problematiky. Pro vlastní potřebu jsem využila webové stránky zřizované Justicí, jež ukládají záznamy nařízených mediací a jejich charakter. Pro aktuální účely své práce jsem zvolila rozpětí let 2019-2022. Počáteční rok 2019 byl zvolen na základě dostupnosti informací. Rokem 2019 se začala systematicky zaznamenávat data ohledně možností mediace v rámci jednotlivých okresních soudů. Rok 2023, ve kterém byla práce dokončována, ještě nebyly data k dostání, proto se diplomová práce zabývá rozmezím 4 let s komplexními informacemi.

Odpovědi byly postupně analyzovány a zapisovány do Microsoft excelové tabulky. Z komplexních dat jsem vytvořila jednotlivé oblasti (rozdělení krajů a jejich měst). Pro úplnou přehlednost jsem vytvořila tabulky, které uvádějí dané město v určitém kraji a číslo, vykazující počet nařízených mediací jednotlivých okresních soudů za rok 2019-2022.

Veškerá data jsem zaznamenala i graficky. Z důvodu rozdílného počtu okresních soudů v jednotlivých krajích jsem vypočítala průměrnou časnost nařizování prvních setkání s mediátory. A to sečtením nařízených mediací za roky 2019-2022 a následným vydělením počtem okresních soudů v jednotlivých krajích.

Je rozložení zapsaných mediátorů v jednotlivých krajích vyvážené?

V rámci této doplňující otázky jsem se snažila zjistit, kolik zapsaných mediátorů působí na určitém území, jednotlivých krajů. A to z toho důvodu, jelikož jak uvádím v teoretické části. Pokud chce soudce využít možnosti nařízení prvního setkání s mediátorem, musí se jednat o mediátora zapsaného v seznamu mediátorů, který zaštiťuje Ministerstvo spravedlnosti či Česká advokátní komora. V této části práce si výzkum vyžadoval vlastní analýzu dokumentů, jež jsou dostupné na webových stránkách Justice, kde jsem vytvořila ucelený přehled zapsaných mediátorů pro jednotlivé kraje. Tímto cílem, jsem se snažila zjistit, zda za otázkou nízkého počtu nařizovaných prvních setkání s mediátorem nestojí nedostatek zapsaných mediátorů.

Jakého charakteru byly případy, o kterých se jednalo v jednotlivých rocích, bylo-li nařízeno setkání s mediátorem?

Otázka měla poukázat na případy, které jsou nejčastěji nařizovány k prvnímu setkání s mediátory. Tedy jaké případy jsou nejvíce vhodné k mediaci. Mediaci je totiž specifické mimosoudní řešení konfliktu, který vyžaduje aktivnost stran a jejich spolupráci. Proto pro některé případy není mediaci ani vhodná. Je nutné, aby soudce uměl posoudit vhodnost případu. Pokud se však při zahájení mediaci zjistí, že případ není možný řešit tímto způsobem, může být mediaci kdykoliv ukončena a případ dokončen soudním řízením.

Odpovědi byly získávány ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím o zpřístupnění informací, tak jako v případě dalších výzkumných otázek, kde byla v rámci žádosti položena otázka: *Jakého charakteru bývají nejčastější případy, jež jsou doporučovány k mediaci?* Okresní soudy odpovídaly, jaké případy z uvedených rejstříků zmiňované v kapitole Charakter soudního jednání vhodný k nařízení mediaci, jsou nejčastěji

využívány k nařizování prvních setkání s mediátory. Odpovědi byly shrnuty do Microsoft excelové tabulky a následně rozděleny do jednotlivých rejstříků.

Kolik aktivně činných zapsaných mediátorů působí v celé České republice?

Touto otázkou se dozvídáme počet zapsaných mediátorů, kteří složili zkoušky na Ministerstvu spravedlnosti či na České advokátní komoře. Určitý rozdíl mezi zapsanými mediátory a mediátory na živnost popisují v teoretické části. Seznam zapsaných mediátorů je volně dostupný k nahlédnutí veřejnosti na stránkách Justice. Působíště několika zapsaných mediátorů je však rozlehlé, to znamená, že nepůsobí pouze pro jeden kraj, ale pro několik z nich, někdy dokonce uvádějí práci po celé České republice. To však vyžaduje flexibilitu a přizpůsobivost klientů. Možné jsou v tomto případě také mediace v online prostředí, které byly využívány v době covidové.

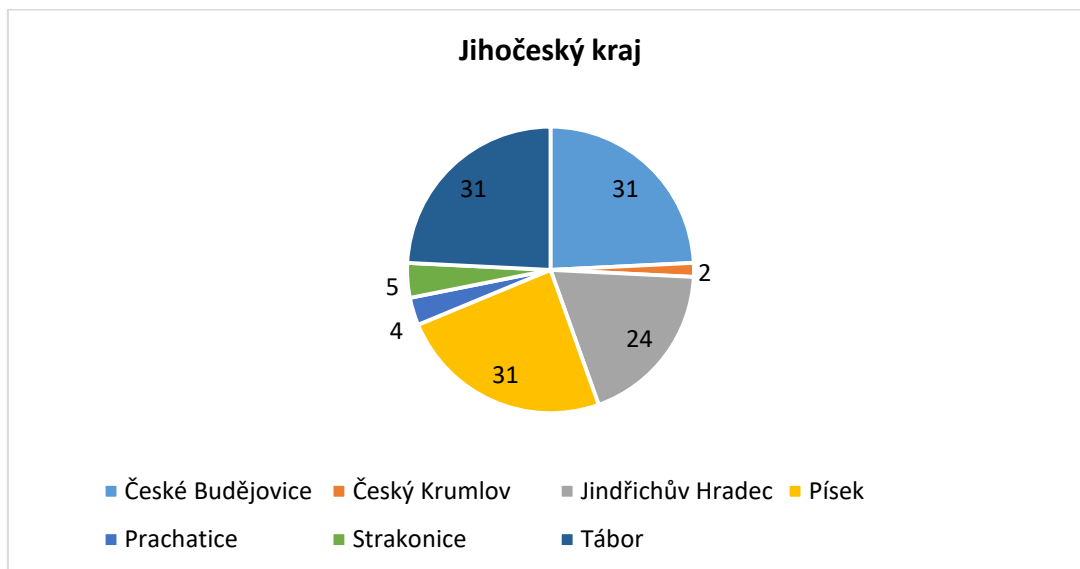
JIHOČESKÝ KRAJ

V rámci Jihočeského kraje bylo dohromady za rok 2019-2022 nařízeno 128 mediací se zapsanými mediátory. Nejvíce této možnosti využívají soudy v Českých Budějovicích, Písku a v Táboře. S počtem 24 nařízených mediací se činí okresní soud Jindřichův Hradec. Ostatní soudy Český Krumlov, Prachatice a Strakonice se pohybují okolo 2-5 nařízených mediací v rámci zadaného čtyřletí.

V rámci kraje k roku 2023 působí celkem 24 zapsaných mediátorů. V Jihočeském kraji působí celkem 7 okresních soudů.

JIHOČESKÝ KRAJ	
České Budějovice	31
Český Krumlov	2
Jindřichův Hradec	24
Písek	31
Prachatice	4
Strakonice	5
Tábor	31

Graf 1 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Jihočeského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejvíce nařízených prvních setkání v mediaci iniciovaly se stejným počtem 31 mediací okresní soudy Písek, České Budějovice a Tábor.

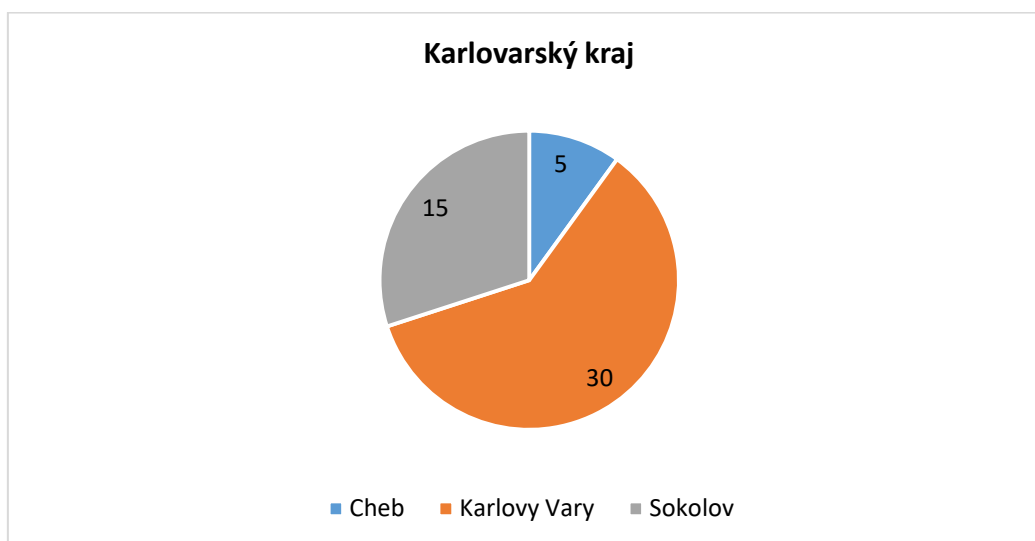
KARLOVARSKÝ KRAJ

V případě Karlovarského kraje se nařízené mediace se zapsanými mediátory uskutečnily v celkovém počtu od roku 2019-2022 padesát mediací. Nejvyužívanější je na území Karlových Varů, kde bylo nařízeno celkem 30 mediací. Na druhém místě je v iniciování prvních setkání s mediátory Sokolov. Okresní soud Cheb nařídil v letech 2019-2022 pouze 5 mediací.

Působící zapsaní mediátoři k roku 2023 šplhají k počtu 18. Okresních soudů v Karlovarském kraji nalezneme 3.

KARLOVARSKÝ KRAJ	
Cheb	5
Karlovy Vary	30
Sokolov	15

Graf 2 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Karlovarského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Jasným favoritem ve využívání nařízení prvních setkání v mediaci je okresní soud Karlovy Vary.

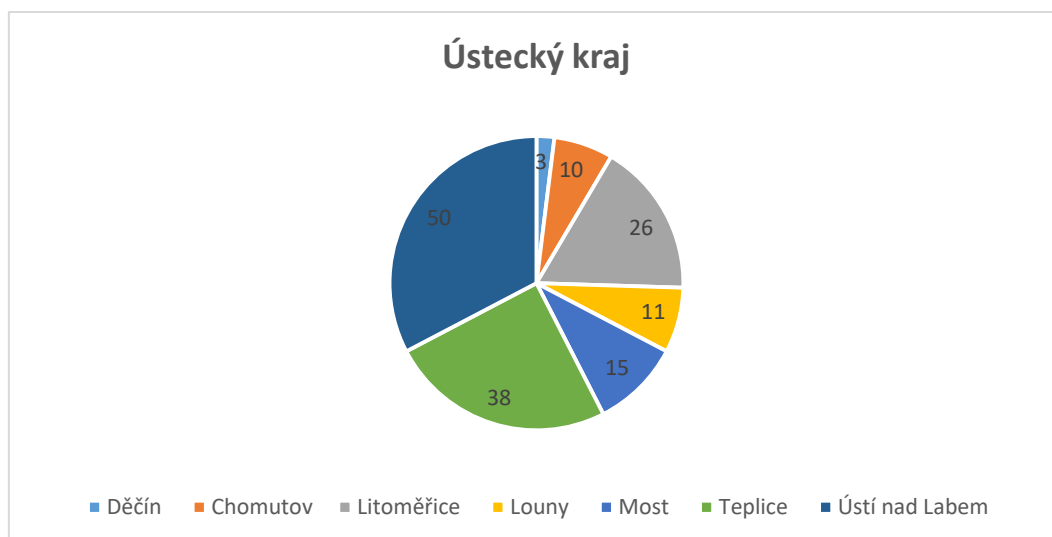
ÚSTECKÝ KRAJ

Ústecký kraj v roce 2019-2022 uskutečnil 153 nařízených setkání se zapsanými mediátory. Nejvyužívanější metodou se však stala ve městě Ústí nad Labem s počtem padesáti nařízených setkání. Okresní soud Teplice nařídil celkem 38 mediací, Litoměřice 26, Most 15. Ostatní okresní soudy nařídili v počtu od 3-10 setkání za čtyřletí roků 2019-2022.

Z čehož aktivně působících mediátorů nalezneme v tomto kraji 20. V Ústeckém kraji má působiště 7 okresních soudů.

ÚSTECKÝ KRAJ	
Děčín	3
Chomutov	10
Litoměřice	26
Louny	11
Most	15
Teplice	38
Ústí nad Labem	50

Graf 3 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Ústeckého kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

S přehledem nejvíce nařízených prvních setkání v mediaci inicioval okresní soud Ústí nad Labem.

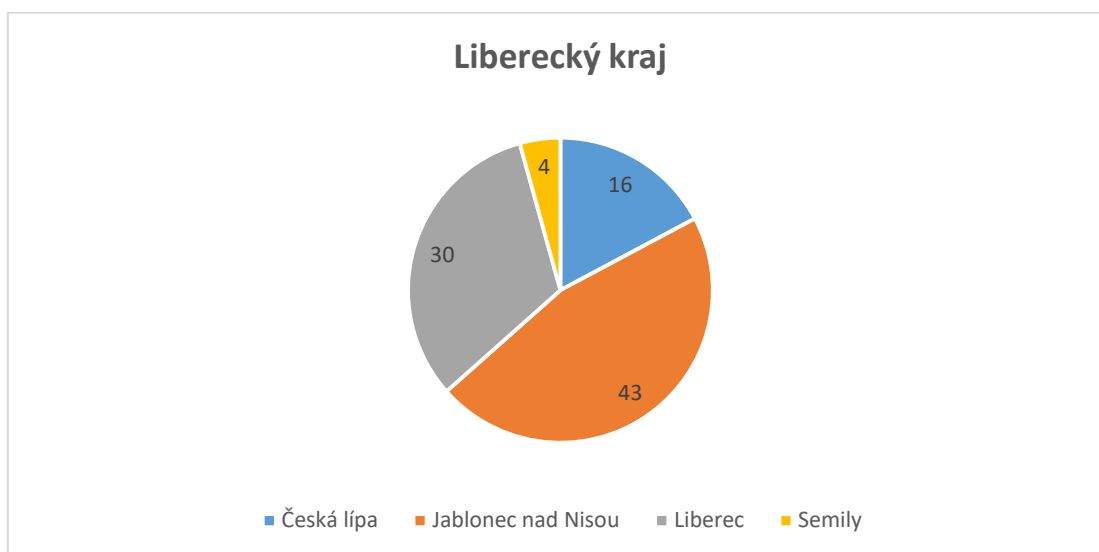
LIBERECKÝ KRAJ

V Libereckém kraji shledáváme za roky 2019-2022 celkem 93 nařízených mediací. Nejaktivněji si počíná město Jablonec nad Nisou s počtem 43 nařízených setkání, Liberec si taktéž počíná aktivně s čísly 30 mediací, dále Česká Lípa se 16 nařízenými setkáními a Semily s pouze 4 setkáními.

Aktivně působících zapsaných mediátorů na tomto území působí 16. V Libereckém kraji nalezneme 4 okresní soudy.

LIBERECKÝ KRAJ	
Česká lípa	16
Jablonec nad Nisou	43
Liberec	30
Semily	4

Graf 4 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Libereckého kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejvíce nařízených prvních setkání v mediaci inicioval okresní soud Jablonec nad Nisou.

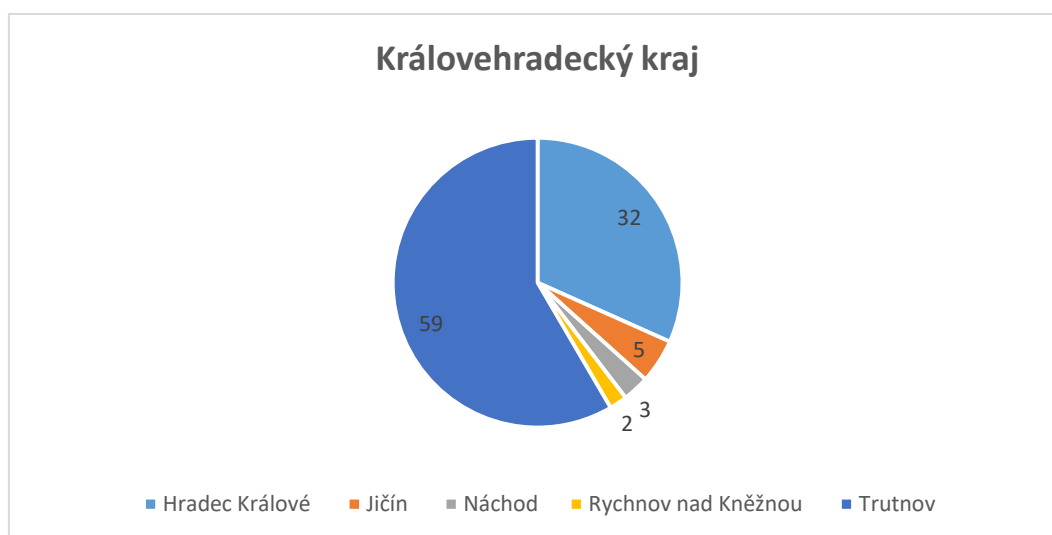
KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ

V rámci Královehradeckého kraje můžeme poznamenat v letech 2019-2022 stejnou nařízených mediací. Nejvyužívanější metodou se stává pro soud v Trutnově s počtem 59 nařízených setkání se zapsanými mediátory. Hradec Králové se také aktivně účastní možnosti nařízených setkání, nařídil jich v posledních čtyřech letech 32. Další okresní soudy si počínají méně aktivně. Jičín s počtem 5 nařízených mediací, Náchod se 3 a Rychnov nad Kněžnou pouze se 2 nařízenými setkáními.

Působících mediátorů na tomto území nalezneme v počtu 24. V Královehradeckém kraji shledáváme 5 okresních soudů.

KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ	
Hradec Králové	32
Jičín	5
Náchod	3
Rychnov nad Kněžnou	2
Trutnov	59

Graf 5 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Královehradeckého kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejaktivněji si v rámci nařizování prvního setkání se zapsanými mediátory počíná okresní soud Trutnov.

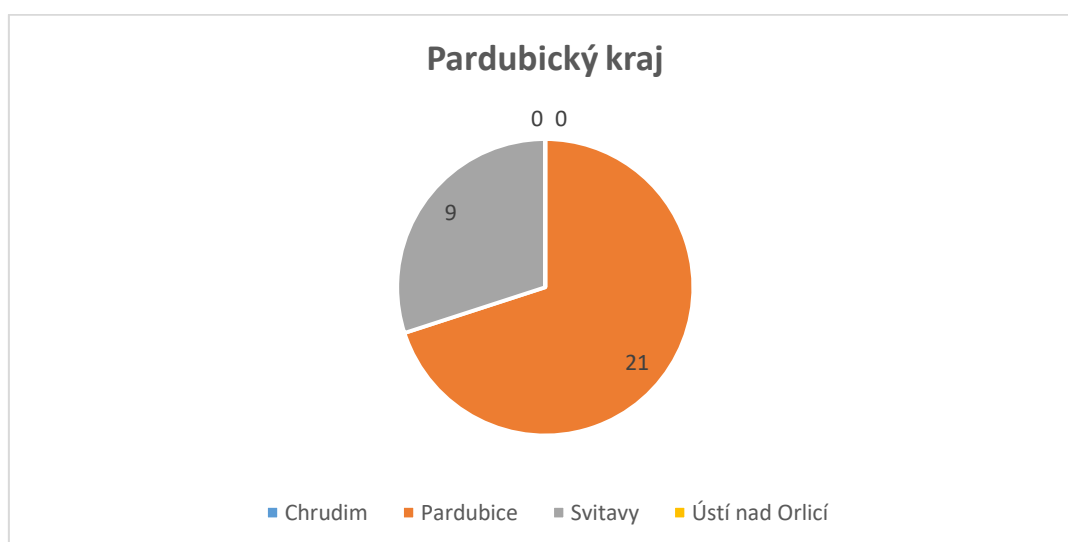
PARDUBICKÝ KRAJ

Pardubický kraj dosahuje v rámci nařízených mediací od samotných soudců menšího počtu než je tomu tak u jiných krajů. Od roku 2019-2022 bylo nařízeno celkem pouze 30 mediací. Z čehož okresní soudy Chrudim a Ústí nad Orlicí nenařídily mediaci ani jednu. Možnost nařízení prvního setkání se stává naprosto nevyužitou. Okresní soud Pardubice nařídil v počtu 21 nařízených setkání s mediátory za roky 2019-2022. Svitavy v počtu 9 setkání.

Aktivně činných mediátorů na tomto území působí však 25, proto zde můžeme vyloučit faktor nedostatku zapsaných mediátorů jako důvod nízkého využívání prvních setkání s mediátory. V Pardubickém kraji působí celkem 4 okresní soudy.

PARDUBICKÝ KRAJ	
Chrudim	0
Pardubice	21
Svitavy	9
Ústí nad Orlicí	0

Graf 6 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Pardubického kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

V pardubickém kraji se právě okresní soud Pardubice řadí mezi nejvýznamnější zastupitele ve využívání nařízených prvních setkání s mediátory.

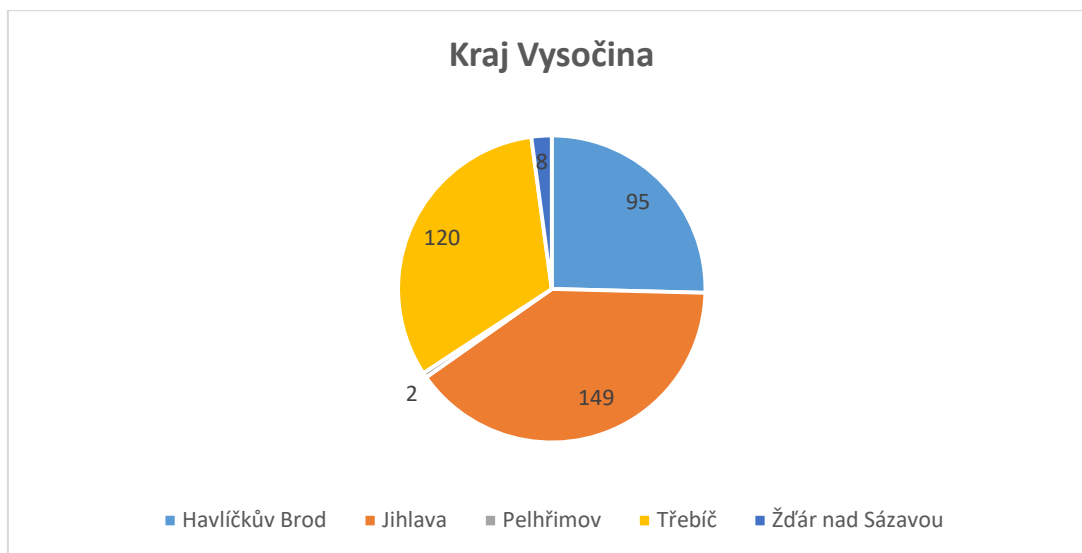
KRAJ VYSOČINA

Kraj Vysočina se může pyšnit opravdu vysokým počtem nařízených prvních setkání s mediátory za rok 2019-2022. Celkový počet za tyto 4 roky činí 374 nařízených setkání. Nejlépe si počá okresní soud Jihlava se 149 nařízenými setkáními, dále soud Třebíč, který nařídil v počtu 120 mediací. Havlíčkův Brod taktéž hojně využívá možnosti nařízení mediací a to v počtu 95. Dále okresní soudy Žďár nad Sázavou a Pelhřimov využívají tuto možnost pouze výjimečně.

Vysokému číslu nařízených setkání za roky 2019-2022, však neodpovídá číslo zapsaných mediátorů, kterých na tomto území působí k roku 2013 pouze 29. Celkem v kraji Vysočina nalezneme 5 okresních soudů.

KRAJ VYSOČINA	
Havlíčkův Brod	95
Jihlava	149
Pelhřimov	2
Třebíč	120
Žďár nad Sázavou	8

Graf 7 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria kraje Vysočina.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Okresní soud Jihlava se řadí mezi nejúspěšnější v počtech nařizování prvních setkání se zapsanými mediátory.

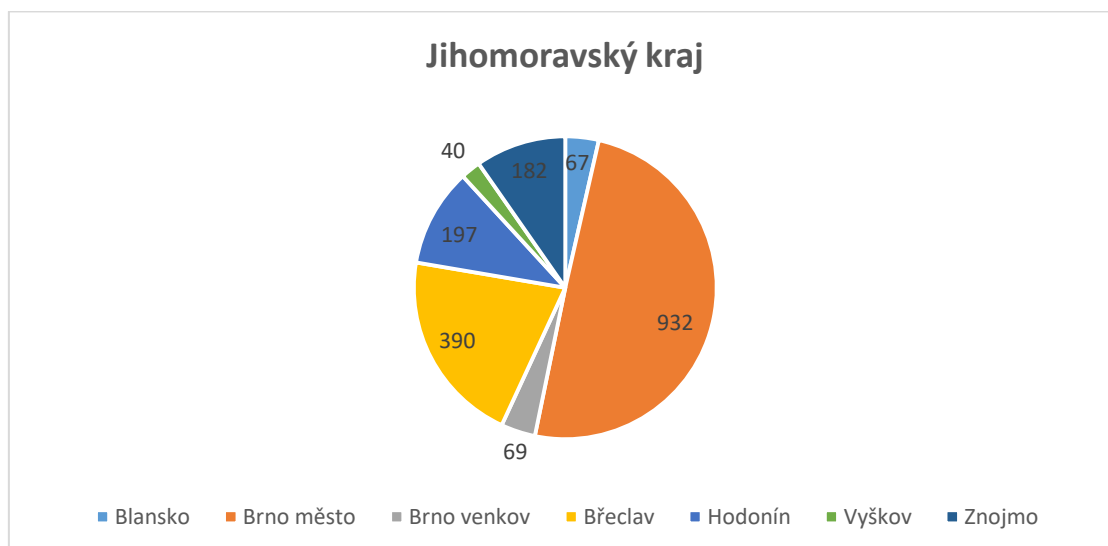
JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Jihomoravský kraj je jeden s nejvíce nařízenými mediacemi, za rok 2019-2022, soudy tohoto kraje nařídily hned 1877 mediací se zapsanými mediátory. Nařízení mediace nejčastěji využívá okresní soud Brno – město s vysokým počtem 932 nařízených setkání. Okresní soud Břeclav nařídil 390 mediací, Hodonín 197, Znojmo 182. Ostatní okresní soudy jako je Blansko, Brno – venkov a Vyškov se pohybují v číslech od 40-69 nařízených setkání.

Aktivních zapsaných mediátorů působí na území Jihomoravského kraje 45. V Jihomoravském kraji nalezneme celkem 7 okresních soudů.

JIHOMORAVSKÝ KRAJ	
Blansko	67
Brno město	932
Brno venkov	69
Břeclav	390
Hodonín	197
Vyškov	40
Znojmo	182

Graf 8 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Jihomoravského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

S naprosto nejvyšším číslem nařízených prvních setkání se na prvním místě v rámci Jihomoravského kraje umísťuje okresní soud Brno-město.

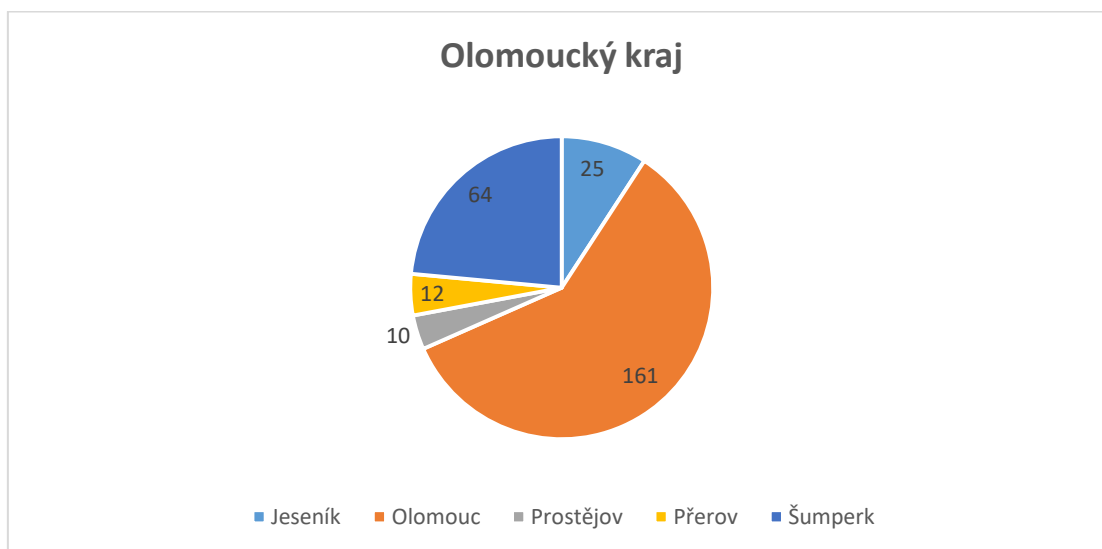
OLOMOUCKÝ KRAJ

Olomoucký kraj za roky 2019-2022 nařídil 272 mediací. Nejčastěji nařízení využívá soud v Olomouci s počtem 161 nařízených setkání. Dále Šumperk, který inicioval 64 mediací. S nižšími počty prvních nařízených mediací se setkáváme u okresních soudů Jeseník (25), Přerov (12) a Prostějov (10).

Na území působí 25 zapsaných mediátorů k roku 2023. V Olomouckém kraji nalezneme celkem 5 okresních soudů.

OLOMOUCKÝ KRAJ	
Jeseník	25
Olomouc	161
Prostějov	10
Přerov	12
Šumperk	64

Graf 9 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Olomouckého kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejvíce nařízených prvních setkání v mediaci v Olomouckém kraji inicioval samotný okresní soud Olomouc.

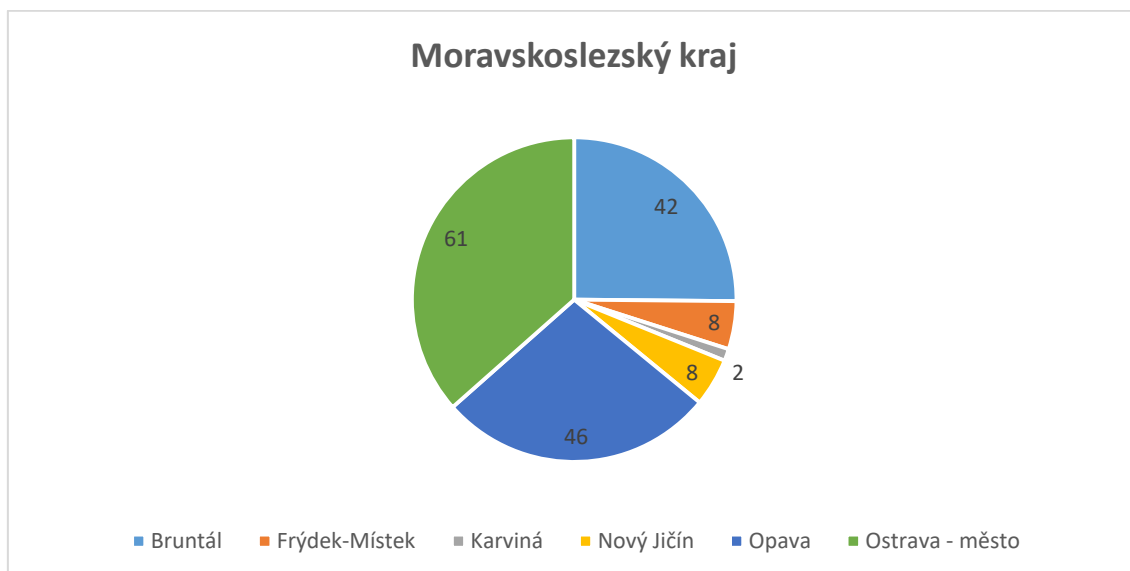
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

V rámci Moravskoslezského kraje shledáváme za rok 2019-2022 celkem 167 nařízených mediací soudy. Z čehož nejvíce této možnosti využívá okresní soud ve městě Ostrava s počtem 61 nařízených setkání s mediátory. O něco méně iniciovaly k prvnímu setkání okresní soudy Opava (46) a Bruntál (42). Frýdek-Místek za období čtyř let nařídil pouze 8 setkání stejně tak jako okresní soud Nový Jičín. Ještě méně tomu tak bylo u soudu Karviná s počtem 2 nařízených setkání se zapsanými mediátory.

Aktivně činní zapsaní mediátoři působí na tomto území v počtu 22. V moravskoslezském kraji nalezneme 6 okresních soudů.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	
Bruntál	42
Frýdek-Místek	8
Karviná	2
Nový Jičín	8
Opava	46
Ostrava - město	61

Graf 10 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Moravskoslezského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Okresní soud Ostrava-město se řadí mezi neúspěšnější v počtech nařizování prvních setkání se zapsanými mediátory

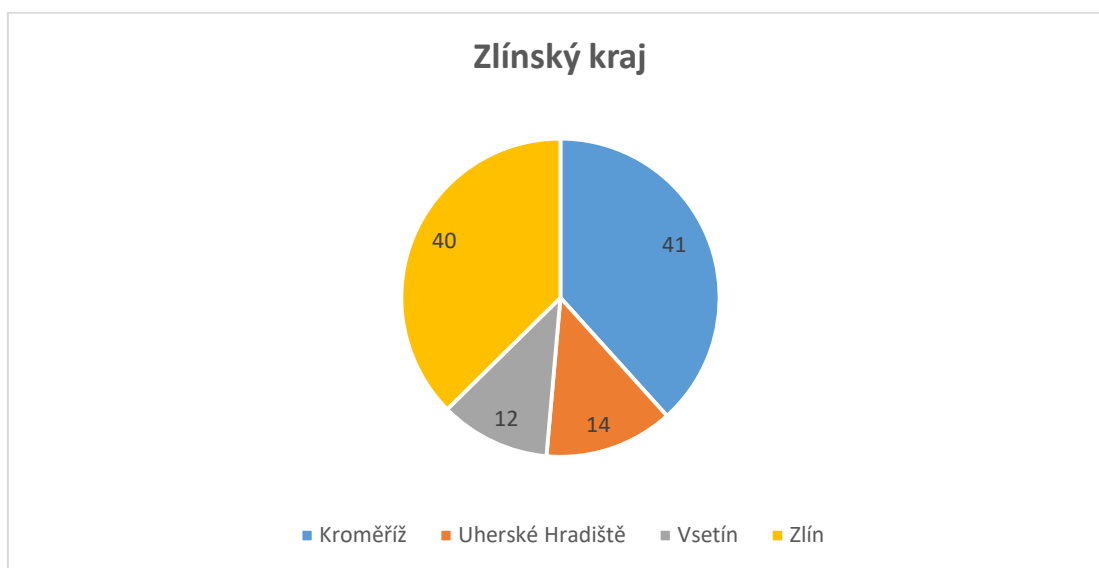
ZLÍNSKÝ KRAJ

Zlínský kraj nařídil mediaci v rámci let 2019-2022 celkem 107x. Nejčastěji tuto možnost využívá soud v Kroměříži s počtem 41 nařízených setkání, hned za ním soud ve Zlíně v počtu 40 setkání. Další okresní soudy v Uherském Hradišti iniciovaly 14 nařízení a soud Vsetín nařízení 12.

Počet aktivních mediátorů k roku 2023 je 20. Ve Zlínském kraji nalezneme 4 okresní soudy.

ZLÍNSKÝ KRAJ	
Kroměříž	41
Uherské Hradiště	14
Vsetín	12
Zlín	40

Graf 11 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Zlínského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejčastěji využívaná možnost nařizování prvních setkání s mediátory se stala pro okresní soudy Kroměříž s Zlín.

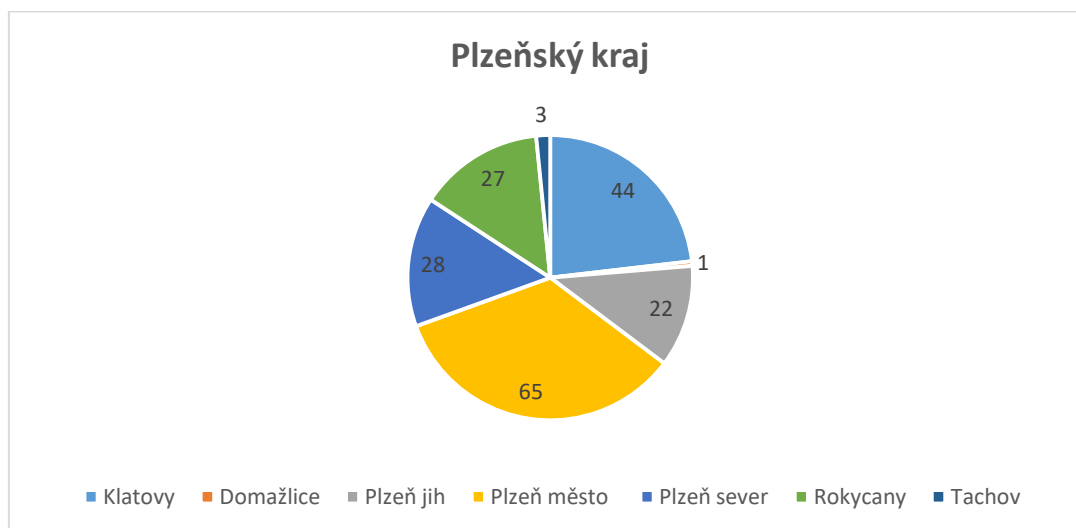
PLZEŇSKÝ KRAJ

Plzeňský kraj dosahuje v rámci nařízených setkání se zapsanými mediátory soudu počtu 190. Nejaktivnější v této oblasti byl okresní soud Plzeň – město s počtem 65 nařízených setkání. Dále soud Klatovy, který inicioval 44 nařízených mediací. Plzeň sever (28), Rokycany (27), Plzeň jih (22). Nejméně využívanou možností nařízeného setkání se stala pro okresní soudy Tachov (3) a Domažlice (1).

Počet zapsaných mediátorů k roku 2023 je 21. V Plzeňském kraji nalezneme celkem 7 okresních soudů.

PLZEŇSKÝ KRAJ	
Klatovy	44
Domažlice	1
Plzeň jih	22
Plzeň město	65
Plzeň sever	28
Rokycany	27
Tachov	3

Graf 12 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Plzeňského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

S přehledem si nejlépe vede v nařizování prvních setkání se zapsanými mediátory okresní soud Plzeň město.

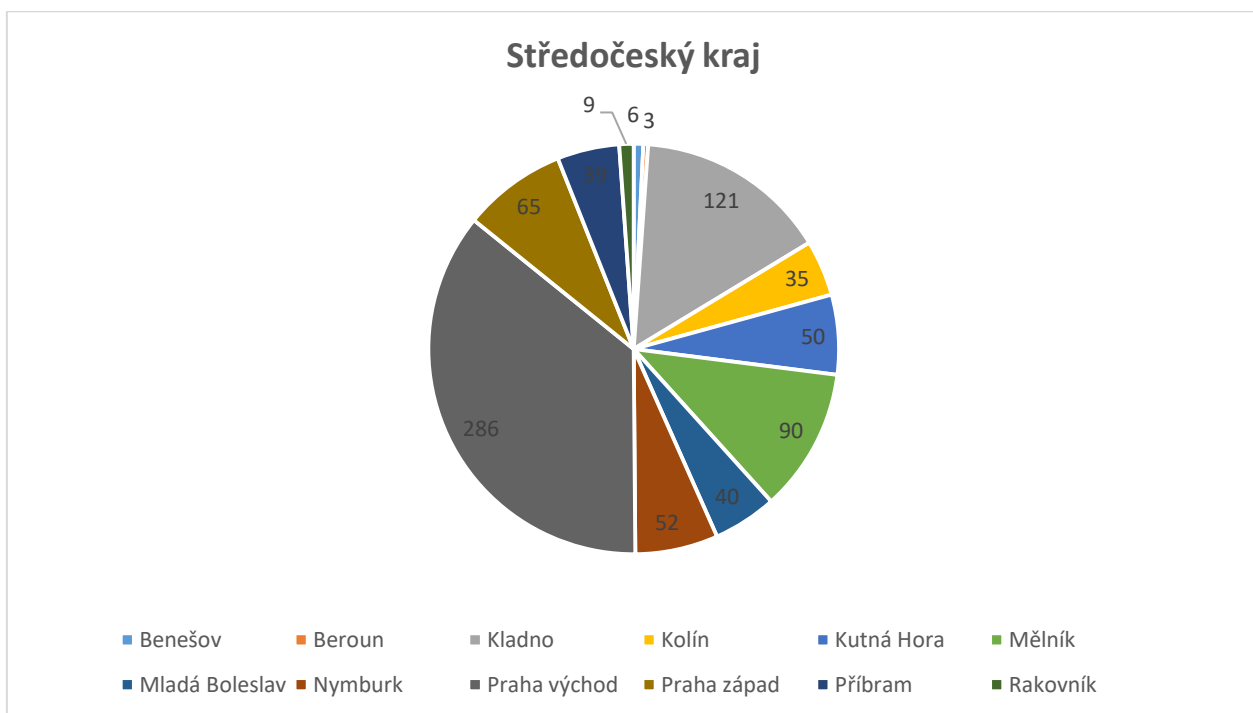
STŘEDOČESKÝ KRAJ

Středočeský kraj je jeden z nejaktivnějších v rámci nařizování prvních setkání se zapsanými mediátory. V letech 2019-2022 nařídili celkem 796. Z čehož nejvíce nařízených mediací uskutečnil okresní soud Praha – východ (286), Kladno (121) a Mělník (90). Využívaná možnost nařízení prvních setkání je i pro okresní soudy, Praha-západ (65), Nymburk (52), Kutná Hora (50), Mladá Boleslav (40), Příbram (39), Kolín (35). Naopak méně využívanou je okresními soudy Rakovník (9), Benešov (6) a Beroun (3).

Počet zapsaných mediátorů je taktéž vysoký, jedná se o 76 mediátorů. Celkem ve Středočeském kraji nalezneme 12 okresních soudů.

STŘEDOČESKÝ KRAJ	
Benešov	6
Beroun	3
Kladno	121
Kolín	35
Kutná Hora	50
Mělník	90
Mladá Boleslav	40
Nymburk	52
Praha východ	286
Praha západ	65
Příbram	39
Rakovník	9

Graf 13 - Vyhodnocení odpovědí v rámci kritéria Středočeského kraje.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

(v modrých sloupcích – počet nařízených setkání se zapsanými mediátory celkem od roku 2019 do roku 2022)

PRŮMĚRNÉ VYUŽÍVÁNÍ NAŘÍZENÝCH PRVNÍCH SETKÁNÍ SE ZAPSANÝMI MEDIÁTORY, OKRESNÍMI SOUDY ČR ZA ROKY 2019-2022 V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH

Průměrná časnost byla vypočítána sečtením nařízených mediací za roky 2019-2022 v jednotlivých krajích a následným vydělením počtem okresních soudů v kraji. Cílem bylo dobrat se k otázce, který z krajů je nejvíce otevřený možnostem nařízení prvního setkání se zapsanými mediátory.

Tabulka 1 – Průměrná časnost využití nařízených setkání s mediátory v letech 2019-2022

JIHOMORAVSKÝ KRAJ	268,1429
KRAJ VYSOČINA	74,8
OLOMOUCKÝ KRAJ	54,4
STŘEDOČESKÝ KRAJ	36,3
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	27,83333
PLZEŇSKÝ KRAJ	27,14286
ZLÍNSKÝ KRAJ	26,75
LIBERECKÝ KRAJ	23,25
ÚSTECKÝ KRAJ	21,85714
KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ	20,2
JIHOČESKÝ KRAJ	18,28571
KARLOVARSKÝ KRAJ	16,66667
PARDUBICKÝ KRAJ	7,5

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Na znázorněném grafu můžeme vidět, že naprosto nejčastěji využívá možnost nařízení prvního setkání s mediátory **Jihomoravský kraj** a to především díky aktivitě okresnímu soudu Brno – město. Jihomoravský kraj nařídí průměrně za 4 roky (2019-2023) kolem **268 mediací**. Ročně je to průměrně kolem 67 mediací.

V dalekém závěsu od Jihomoravského kraje, ale i přesto jedním z velmi aktivních krajů v nařizování mediací je **Kraj Vysočina**. Ten průměrně v letech 2019-2022 nařídil **75 mediací**. Hlavními aktéry jsou okresní soud Jihlava a Třebíč. Ročně tedy kraj Vysočina nařídí kolem 18 mediací.

S počtem průměrných **54 nařízených mediací** se na 3. pomyslné příčce umístil **Olomoucký kraj**. Zásluhu na tom nese především okresní soud Olomouc.

Středočeský kraj patří také k otevřeným krajům vůči možnosti nařízených prvních setkání v mediaci. Za roky 2019-2022 se jedná o průměrně **36 mediací**. Vedoucími okresními soudy jsou zde Praha – Východ a Kladno.

Moravskoslezský kraj se pyšní o něco málo mediací než Středočeský kraj. V letech 2019-2022 soudy Moravskoslezského kraje nařídily průměrně **28 mediací**.

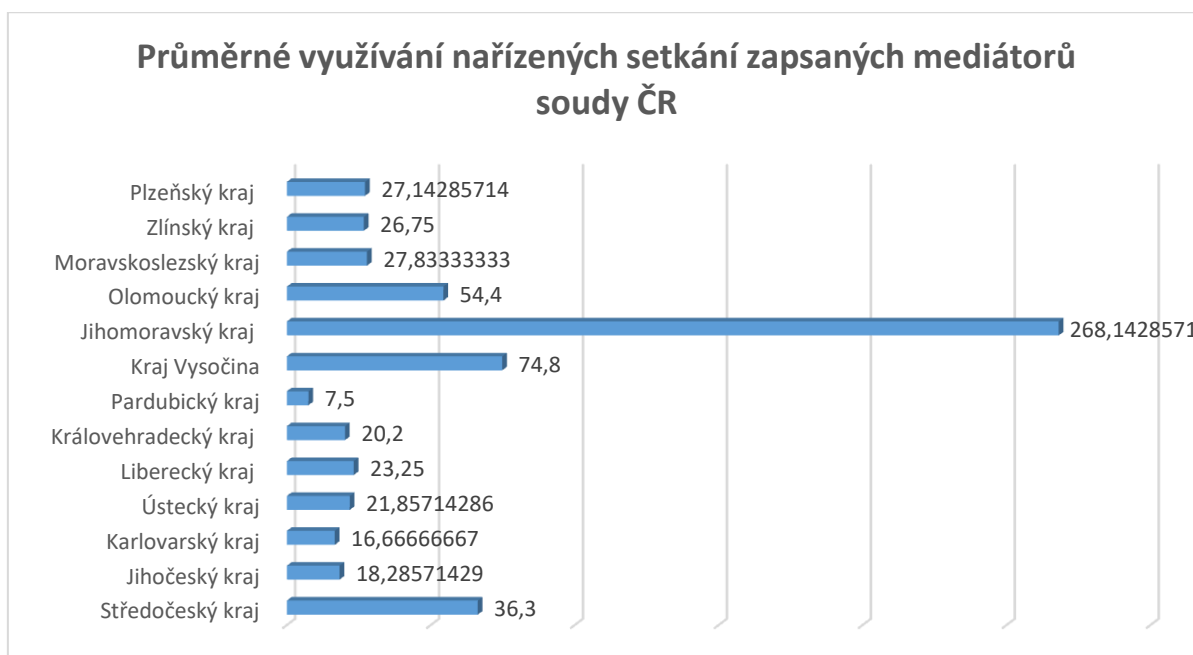
Podobně tomu tak má i **kraj Plzeňský**, který za roky 2019-2022 nařídil průměrně **27 mediací**.

O něco méně tomu tak bylo v **kraji Zlínském**, kde okresní soudy nařídily průměrně **26 mediací** v rámci roku 2019 až 2022.

V **Libereckém kraji** se jednalo o průměrně **23 nařízených sezení**. **Ústecký kraj** dosáhl **22 nařízených mediací** v letech 2019-2022. Dále **Královehradecký kraj** průměrný počet za 4 roky **20 nařízených prvních mediací**. Podobně na tom je také **kraj Jihočeský s 18 nařízenými mediacemi**. **Karlovarský kraj** s počtem **17 nařízenými prvními setkáními** v letech 2019-2022.

Nejméně aktivní kraj ve využití možnosti nařízení prvního setkání se zapsanými mediátory je **kraj Pardubický**, který za 4 roky (2019-2022) nařídil pouze průměrných **7 mediací**. Z čehož okresní soud Chrudim a Ústí nad Orlicí nevyužily možnosti ani jednou. Okresní soud Pardubice 21x a soud Svitavy 9x.

Graf 14 – Průměrné využívání nařízených setkání se zapsanými mediátory, soudy České republiky.

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

POČET AKTIVNĚ ČINNÝCH ZAPSANÝCH MEDIÁTORŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY, ZAPSANÝCH K ROKU 2023

Data byla čerpána ze seznamu mediátorů, který zaštiťuje Ministerstvo spravedlnosti a Česká advokátní komora (Justice, 2016). Informace byly dohledány samotným výzkumníkem, pomocí systému Seznam mediátorů, kdy rozlišením bylo hlavní působiště zapsaných mediátorů. Data byla následně seskupena do Microsoft excelové tabulky rozdělené dle jednotlivých krajů České republiky, kterou zde výzkumník uvádí.

Tabulka 2 – Počet aktivně činných zapsaných mediátorů na území České republiky, zapsaných k roku 2023

STŘEDOČESKÝ KRAJ	76
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	45
KRAJ VYSOČINA	29
OLOMOUCKÝ KRAJ	27
PARDUBICKÝ KRAJ	25
JIHOČESKÝ KRAJ	24
KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ	24
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	22
PLZEŇSKÝ KRAJ	21
ZLÍNSKÝ KRAJ	20
ÚSTECKÝ KRAJ	20
KARLOVARSKÝ KRAJ	18
LIBERECKÝ KRAJ	16

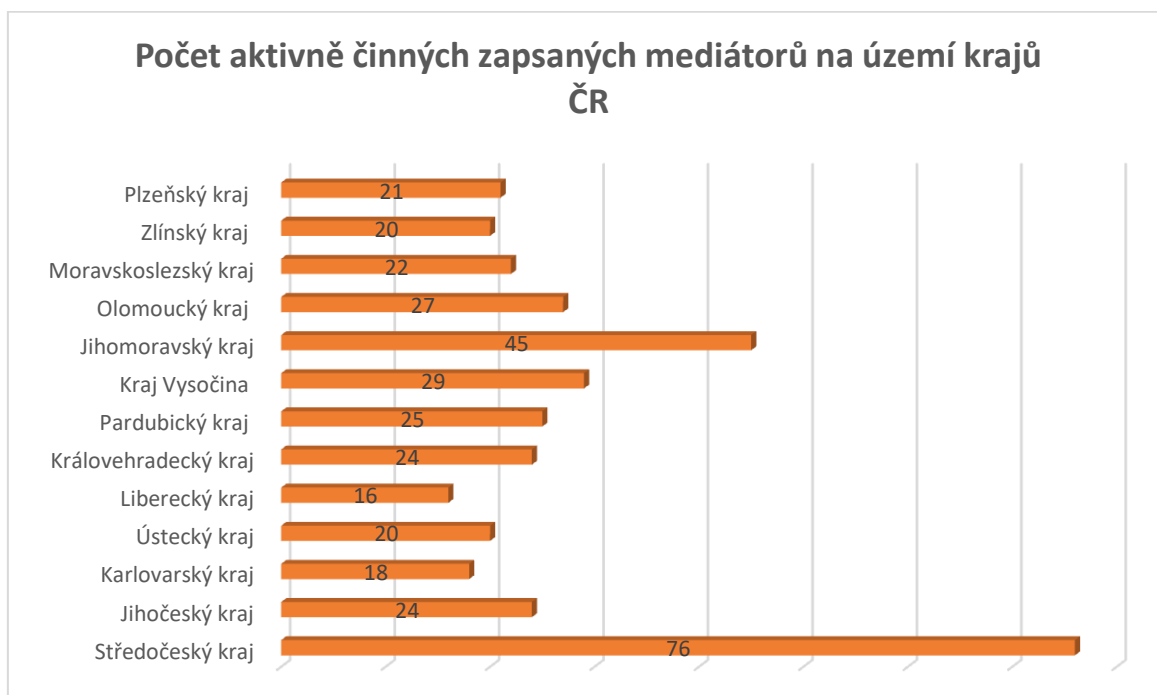
Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

Nejvíce zapsaných mediátorů působí v **kraji Středočeském**, kde se také první setkání s mediátory využívá nejčastěji. Dále **Jihomoravský kraj** disponuje 45 zapsanými mediátory. V **kraji Vysočina** má působnost 29 zapsaných mediátorů. Následuje **kraj Olomoucký**, kde aktuálně působí 27 zapsaných mediátorů. S počtem 25 zapsaných mediátorů působí **kraj Pardubický**. **Královehradecký kraj** si připisuje o jednoho zapsaného mediátora méně, tedy 24. Stejně tak jako **Jihočeský kraj**.

Počet 22 zapsaných mediátorů najdeme v **kraji Moravskoslezském**. Hned v závěsu je **kraj Plzeňský** s počtem 21 zapsaných aktivně činných mediátorů. **Zlínský a Ústecký kraj** mají k dispozici 20 mediátorů. Nejméně zapsaných mediátorů má **kraj Karlovarský** v počtu 18 a **Liberecký**, který disponuje pouze 16 mediátory.

Dle seznamu zapsaných mediátorů však většina mediátorů působí nejen na území jednoho kraje, avšak jejich působíště se zaměřuje na více krajů či dokonce na celé území České republiky. Pro představu jsem ve výzkumu zvolila data hlavního působíště zapsaných mediátorů.

Graf 15 – Počet aktivně činných zapsaných mediátorů na území jednotlivých krajů České republiky.

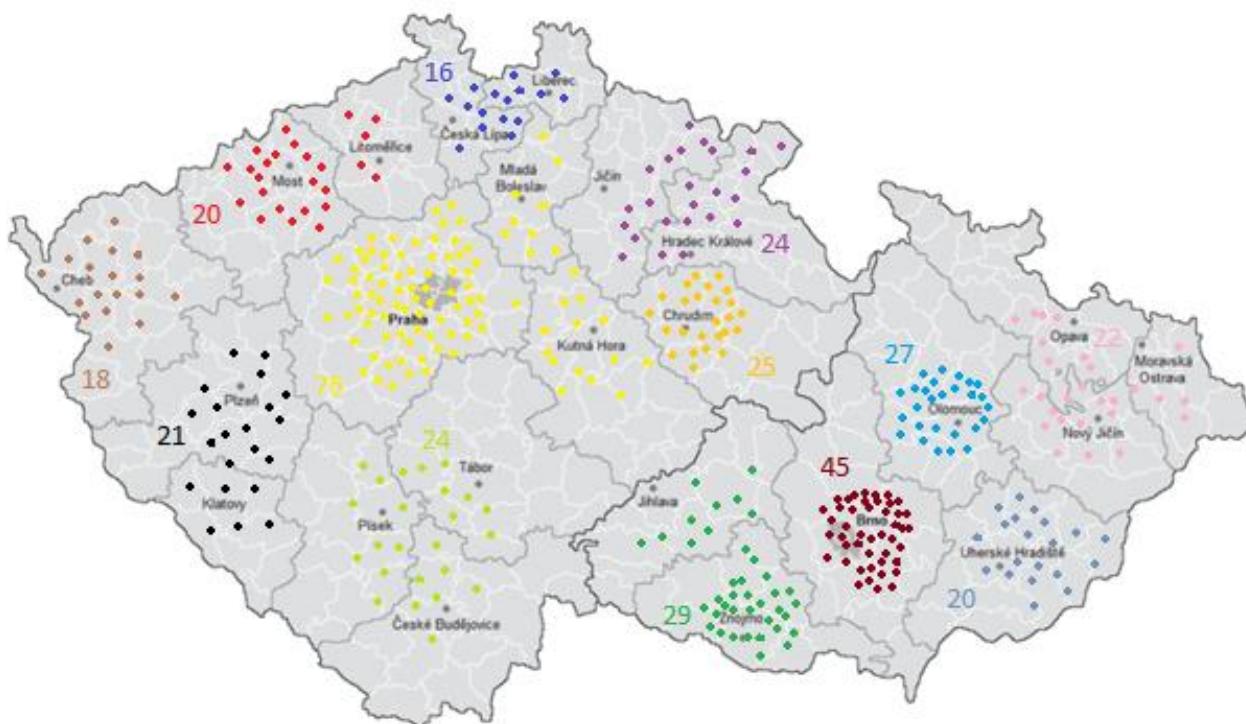

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

PROSTOROVÉ ROZLOŽENÍ ZAPSANÝCH MEDIÁTORŮ NA ZÁKLADĚ JEJICH PŮSOBNOSTI NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Pro přehlednost prostorového rozložení jsem zakreslila počet akreditovaných mediátorů do mapy České republiky. Zde je přehledně vidět, že některé z krajů mají dostatek mediátorů na výběr, ovšem jiné nemají možnost v dostupné vzdálenosti využít možnosti mediace od kvalifikovaných zapsaných mediátorů. **Nejvíce zapsaných mediátorů pokrývá území Středočeského kraje, následuje kraj Jihomoravský a třetí nejedostupnější území pro adekvátní možnost výběru zapsaného mediátora je Olomoucký kraj.**

Obrázek 3 – Mapa České republiky

Zdroj: Výsledky vlastního výzkumu.

V případě této diplomové práce bylo zjištěno, že sídla zapsaných mediátorů mají spojitost s populační velikostí kraje. Což znamená, že jsou zapsaní mediátoři seskupováni při větších městech a pro okolní kraje může být možnost využití mediace nedostupná z důvodu vzdálenosti. Hlavním důvodem může být rozšířená působnost většiny zapsaných mediátorů, kteří nepůsobí pouze v rámci jednoho kraje. Ale uvádí svojí působnost ve více krajích či

dokonce na území celé České republiky. Což bylo potvrzeno pomocí Seznamu mediátorů, zřizovaného Ministerstvem spravedlnosti.

CHARAKTER PŘEDMĚTU SOUDNÍHO JEDNÁNÍ VHODNÝ PRO MEDIACI

V rámci této kapitoly jsem se snažila najít odpověď na jednu z výzkumných otázek, které jsem si položila. Odpovědi byly získávány ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím o zpřístupnění informací, kde byla v rámci žádosti položena otázka: *Jakého charakteru bývají nejčastější případy, jež jsou doporučovány k mediaci?* Okresní soudy odpovídaly, jaké případy z uvedených rejstříků jsou nejčastěji využívány k nařizování prvních setkání s mediátory. Odpovědi byly shrnuty do excelové tabulky a následně rozděleny do jednotlivých rejstříků.

Pro úplné pochopení a přehlednost v problematice jsem zde vypsala 3 agendy, jež s největší pravděpodobností mohou být předmětem jednání v mediaci. Rejstříky uvádí v 505/2001-Org. vnitřním a kancelářském řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy Ministerstvo spravedlnosti.

Do seznamu věcí P a Nc se zapisují

- a) věci týkající se podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat a svéprávnosti člověka,*
- b) věci týkající se prohlášení za nezvěstného, prohlášení za mrtvého či určení data smrti,*
- c) věci týkající se zásahu do integrity osob nezletilých, které dovršily čtrnáctého roku věku a nenabývaly plné svéprávnosti a zásahu do integrity osob neschopných úsudku způsobem zanechávajícím trvalé, neodvratitelné a vážné následky nebo způsobem spojeným s vážným nebezpečím pro jeho život nebo zdraví,*
- d) věci týkající se svěřenského fondu,*
- e) návrhy na povolení uzavření manželství,*
- f) věci týkající se určování a popírání rodičovství,*
- g) věci týkající se osvojení nezletilých,*
- h) řízení ve věcech péče soudu o nezletilé,*
- i) věci týkající se vydání předběžného opatření upravujícího poměry dítěte podle § 452 z. ř. s.,*

j) věci týkající zdravotnické dokumentace v případě utajeného porodu,

k) věci týkající se specifických zdravotních služeb podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Rejstřík C

Do rejstříku C se zapisují všechny návrhy na zahájení řízení v občanskoprávních věcech, včetně návrhů určovacích a též např. návrhy vyvolané řízením o projednání dědictví, návrhy na vydání platebního rozkazu, jestliže platební rozkaz byl zrušen nebo nebyl vydán, návrhy na rozvod manželství, návrhy na určení nebo zrušení vyživovací povinnosti k nezletilým osobám, žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, případy, ve kterých v důsledku rozhodnutí dovolacího nebo Ústavního soudu, povolení obnovy nebo zrušení napadeného rozhodnutí pro zmatečnost znovu dochází k řízení u soudu prvního stupně, žaloby nebo opravné prostředky k přezkoumání zákonnosti rozhodnutí orgánů veřejné správy, je-li k řízení příslušný okresní soud, návrhy podle § 31 zákona č. 216/94 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Do rejstříku Nc (opatrovnické oddíly) se zapisují:

a) věci týkající se podpůrných opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat a svéprávnosti člověka,

b) věci týkající se prohlášení za nezvěstného, prohlášení za mrtvého či určení data smrti,

c) věci týkající se zásahu do integrity osob nezletilých, které dovršily čtrnáctého roku věku a nenabýly plné svéprávnosti a zásahu do integrity osob neschopných úsudku způsobem zanechávajícím trvalé, neodvratitelné a vážné následky nebo způsobem spojeným s vážným nebezpečím pro jeho život nebo zdraví,

d) věci týkající se svěřenského fondu,

e) návrhy na povolení uzavření manželství,

f) věci týkající se určování a popírání rodičovství, včetně souhlasného prohlášení rodičů, pokud jej sepisuje soud,

g) věci týkající se osvojení nezletilých,

h) řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

i) věci týkající se vydání předběžného opatření upravujícího poměry dítěte, a návrhy na vydání předběžného opatření před zahájením řízení v opatrovnických věcech

j) věci týkající zdravotnické dokumentace v případě utajeného porodu,

k) věci týkající se specifických zdravotních služeb podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdě

Odpovědi respondentů byly téměř totožné. S přehledem naprosto nejčastěji se nařizují k mediaci případy spadající do rejstříku C. Jedná se o občansko-právní věci týkající se:

- vypořádání SJM
- zaplacení částky s příslušenstvím
- řízení o náhradu nemajetkové újmy
- vyklizení nemovitost
- vydání věc
- vypořádání spoluvlastnictví
- určení dědické nezpůsobilosti
- náhrada škody
- určení vlastnického práva
- vydání daru
- ve věci povinnosti uzavřít kupní smlouvu
- povinnosti provést dílo
- určení neplatnosti skončení pracovního poměru
- ve věci výpovědi z nájmu
- věci obchodního charakteru
- vydání movité věci
- pohledávka z titulu uzavřené smlouvy o dílo
- o určení neexistence věcného břemene
- o zadostiučinění za diskriminaci v pracovněprávním vztahu a náhradu nemajetkové újmy ve výši
- pro určení neplatnosti dvou odvolání z funkce
- rozvod manželství
- neshody rodičů o významných věcech v rámci rodičovské odpovědnosti
- sousedské spory -o ochranu vlastnických a sousedských práv
- o náhradu škody na zdraví
- zdržovací žaloba
- o odstranění věci ze společných prostor nemovitosti

- spory z dalších smluv – zápůjčky (§ 2390 až 2394 NOZ)
- spory z pojištění (§ 2756 až 2872 NOZ)
- zabezpečení při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání (zákoník práce)
- ochrana osobnosti uplatňovaná fyzickou osobu (§ 82 NOZ)
- bezdůvodné obohacení,
- změny opatrovníka osoby omezené ve svéprávnosti.
- určení a popírání otcovství

Ojedinelé případy k mediaci byly věci týkající se agendy P a Nc, zmiňované odpovědi se týkaly:

- úpravy styku s nezletilými dětmi
- svěřením do péče a určení výživného
- svěřením do péče třetí osoby
- úpravu styku s prarodiči

V případě agendy Nc (opatrovnických oddílů) bylo nařízeno minimálně případů. V odpovědích respondentů zazněla pouze třikrát možnost řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.

ZHODNOCENÍ A DISKUZE VÝSLEDKŮ

V této kapitole se zaměřím na celkové shrnutí výsledku empirické části. Jelikož položená výzkumná otázka nebyla pouze jedna, zhodnotím je tedy popořadě.

Mým cílem bylo zjistit, zda jsou mediace jako mimosoudnímu řešení konfliktů otevřeny soudy, pro které je toto řešení naprostým opakem jejich práce. Mediaci je stále ještě řešení, které nebývá upřednostňováno před soudním řízením jako tomu je v jiných zemích a mnohdy o této možnosti ani společnost nemá ponětí.

Postupem času se mediace dostává do povědomí, avšak ještě stále není probádaná společností, tak jako jiné metody. I přesto se v mém výzkumu můžeme dočíst, že se nejedná o opomíjené řešení. Některé okresní soudy využívají možnost mediace hojně. Odpovídají tomu také jejich možnosti. Jedná se o velkoměsta, které mají jiné finanční prostředky, na území se objevují mediační centra či jiné sdružení, nabízející mediační služby. Setkáváme se také s externími mediátory, kteří zajišťují školní mediace, mediace v pracovním prostředí. Počet zapsaných mediátorů, působících v okolí měst, na které se soudy mohou obrátit je v těchto městech dostačující. Samozřejmě je zde i jeden z nejdůležitějších faktorů zájem soudce, jeho znalost o možnostech mediace, proškolení v tomto směru řešení konfliktu a jeho náklonnost a přesvědčení pro využití možnosti mediace.

Spolupráce mezi soudci a zapsanými mediátory je zde klíčová. Soudce musí také přemýšlet o vhodnosti případu pro mediaci. Faktorů ovlivňujících počet nařízených mediací může být mnoho.

Avšak jak z výzkumu vyplývá mezi nejotevřenější okresní soudy v rámci nařizování prvního setkání se zapsanými mediátory patří Brno město (932), Praha východ (286), Olomouc (161) a Kladno (121).

Porovnání je možné také se zmiňovanou diplomovou prací *Mediace v českém právním řádu a komparativní analýza se zahraniční právní úpravou* (Břízová, Iva, 2020), která se zabývala podobným záměrem, avšak v letech předešlých. Z těchto dat se můžeme dočíst, že za roky 2015-2018, což jsou taktéž 4 roky, bylo průměrně nařízeno v České republice 1133 mediačních setkání. Oproti aktuálnímu výzkumu z let 2019-2022 se dozvídáme, že počet nařízených setkání značně vzrůstá. Dle dat výzkumu této diplomové práce se jedná za poslední 4 roky (2019-2022) o celkem 4338 nařízených setkání. Což je o 3205 setkání více než v letech 2015-2018. Oproti zahraničním státům je to sice stále pomálu, ale můžeme

zaznamenat jasný vzrůst, který může vyplývat z většího povědomí společnosti o možnostech mediace, o proškolení soudců a jejich otevřenosti k nařizování mediace, ze snahy odbřemenění soudů, z pozitivních zkušeností klientů či jiného důvodu.

Aktuálně průměrně s ohledem na počet okresních soudů v kraji patří mezi nejméně aktivní Jihomoravský kraj, kraj Vysočina a Olomoucký kraj. V letech 2015-2018 měly největší podíl případy nařizované soudy v Jihomoravském kraji, Praze a Středočeském kraji (Břízová, Iva, 2020).

Naopak například Pardubický kraj z nějakého důvodu možnost nařízení mediace využívá minimálně. Za 4 roky (2019-2022) se jednalo pouze o 7 mediací. Okresní soudy Chrudim a Ústí nad Orlicí nevyužili možnosti ani jednou.

Druhá výzkumná otázka se zabývala tím, zda je dostatek zapsaných mediátorů ve všech krajích ČR. I přesto, že stát se zapsaným mediátorem není lehkou úlohou, jak jsme si již uvedli v teoretické části, tak v každém kraji najdeme zastoupení zapsaných mediátorů.

Nejlépe si vede Středočeský kraj, kde aktivně působí 76 zapsaných mediátorů, což také odpovídá vysokému využití nařízených prvních setkání s mediátory. Jihomoravský kraj má působnost aktivně činných zapsaných mediátorů v počtu 45. Ostatní kraje se s počtem mediátorů pohybují okolo 20.

Překvapením je, že Pardubický kraj, který ze všech krajů využívá nařízené setkání nejméně, má poměrně solidní možnost výběru zapsaných mediátorů z 25. V tom případě můžeme vyloučit, počet dostupných mediátorů jako překážku k možnosti nařizování mediací.

Ve zhodnocení aktuálního stavu řešené problematiky jsme zmiňovali výzkum z publikace Mediace v praxi optikou empirického výzkumu od autorů Lenky Holé, Martiny Urbanové a kol., který uvádí počty zapsaných mediátorů v jednotlivých letech od roku 2013-2020. Naším cílem bylo zhodnotit, kolik zapsaných mediátorů činně působí na území České republiky k roku 2023. V porovnání s výzkumem Lenky Holé, Martiny Urbanové a kol. můžeme vidět značný vzrůst. V letech 2013-2020 se jednalo o 238 zapsaných mediátorů. V rámci výzkumu této diplomové práce jsme se zajímali o aktuální období roku 2023. Výsledkem byl celkový počet 367 zapsaných aktivně působících mediátorů na území České republiky. Což znamená že za poslední tři roky od roku 2020 do roku 2023 přibylo 129 zapsaných mediátorů (Holá, Urbanová a kol., 2021).

V případě další výzkumné otázky jsem se pokusila pro úplnou přehlednost, zaznamenat zapsané mediátory na území jejich působnosti, kvůli zjištění, zda jejich rozložení po České republice je adekvátní a pro všechny okresní soudy a jejich potenciální klientelu dostupné. Využila jsem k tomu mapu České republiky, do které jsem pomocí bodů s počtem zapsaných mediátorů znázornila místo působnosti. Podobné výzkumné šetření bylo provedeno v rámci kapitoly Kvalita výkonu mediace z pohledu zapsaných mediátorů v publikaci Mediace v praxi optikou empirického výzkumu (Holá, Urbanová a kol., 2021).

V případě této diplomové práce bylo zjištěno, že sídla zapsaných mediátorů mají spojitost s populační velikostí kraje. Což znamená, že jsou zapsaní mediátoři seskupováni při větších městech a pro okolní kraje může být možnost využití mediace nedostupná z důvodu vzdálenosti. Hlavním důvodem může být rozšířená působnost většiny zapsaných mediátorů, kteří nepůsobí pouze v rámci jednoho kraje. Ale uvádí svojí působnost ve více krajích či dokonce na území celé České republiky.

Třetí výzkumná otázka se týkala charakteru případu, který je posouzen jako vhodný k mediaci. Odpovědi byly získávány ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím o zpřístupnění informací, kde byla v rámci žádosti položena otázka: *Jakého charakteru bývají nejčastější případy, jež jsou doporučovány k mediaci?*

Zde byly odpovědi okresních soudů téměř jednoznačné. Ve značné míře se nejvíce využívají případy zabývající se občansko-právními věcmi, převážně týkající se rodinných kauz. Mezi nejčastějšími odpověďmi bylo vypořádání společného jmění manželů, neshody rodičů o významných věcech v rámci rodičovské odpovědnosti, rozvod manželů, určení nebo zrušení vyživovací povinnosti k nezletilým osobám.

Ale také konflikty pracovní a obchodní (vypořádání spoluvlastnictví, určení vlastnického práva), komunitní a občansko-právní například sousedské spory (o ochranu vlastnických a sousedských práv). Všechny tyto uvedené položky se týkají rejstříku C, jež je využíván pro nařízení mediací nejčastěji.

Myslím si, že jsem dokázala vytvořit celkem přehledné a propracované výzkumné šetření, které ačkoliv to nebylo v plánu, navazovalo plynule na výzkumy, zabývající se podobným záměrem. Čímž jsem přispěla aktuálními daty, které mohou a také byly v rámci empirické části porovnány s již uběhlými roky. Díky tomu je vidět, že mediace se ačkoliv pomalými krůčky, ale přeci, dostává do povědomí společnosti. Můžeme tak usoudit z důvodu přibývajících nařízených prvních setkání s mediátory, které pomohou společnosti lépe poznat

možnost využití jiné metody než soudního řízení. Tento vzrůst může spočívat také ve vzdělanosti soudců a otevřenosti okresních soudů pro mimosoudní možnosti řešení konfliktů. Klienti, díky pozitivní zkušenosti s mediací seznamují s touto možností svoje primární prostředí, které má zájem, na základě doporučení, vyzkoušet mimosoudní řešení jejich problémů.

Mediace se dostává díky českým profesionálním mediátorům do popředí vysokých škol, kde k nim studenti zaujímají určitý postoj. V případě zaujmutí je možnost seznámení se samotnou disciplínou pomocí přednášek, kurzů, předmětů na vysokých školách, podcastů i instagramových účtů. Díky čemuž také přibývá zájem o profesionalizaci mediátora.

V mnohém bychom se měli dle mého názoru inspirovat zahraničními úspěšnými mediátory a přispívat tak ke společnosti, která dokáže řešit konflikty a brát na vědomí, že není ostuda říci si o pomoc!

Ještě bych se ráda pozastavila u spojitosti studovaného oboru sociální pedagogika a mediace. Mediací jsem se nadchla již před několika lety, postupem času, kdy jsem absolvovala kurzy mediace, začala o ni více přemýšlet a věnovat se jí, zároveň se také díky ní neskutečně sebevzdělávat, zjistila jsem, že mediace je vlastně jedna z klíčových metod, kterou lze snadno uplatňovat v pozici sociální pedagoga. Toto mimosoudní řešení totiž lze využít na širokou škálu jakýchkoliv oblastí, ať už se jedná o školství, sociální sféru, management. Zároveň klienty učí samostatně se rozhodovat, být za rozhodnutí odpovědní, naslouchat a respektovat druhou stranu, stanovit si cíle, přemýšlet o konfliktu, pracovat s emocemi a spoustu dalších klíčových kompetencí, které mediace nevědomě učí.

Stejně tak sociální pedagog musí umět pracovat s lidmi a povětšinou nastupuje v konfliktní situaci, mediátor vystupuje obdobně, s tím rozdílem, že zodpovědnost za proces mají strany, nikomu neradí, nerozhoduje za ně, nedělá za ně žádnou práci, nehodnotí, co je správné a co by udělal za jeho okolností. Pouze zprostředkovává bezpečné prostředí a vede proces pomocí jeho komunikativních dovedností a technik.

SEZNAM BIBLIOLOGICKÝCH ZDROJŮ:

SEZNAM TIŠTĚNÝCH BIBLIOLOGICKÝCH ZDROJŮ:

BRZOBOHATÝ, Robin; POLÁKOVÁ, Lenka a HORÁČEK, Tomáš. 2016. *Rukověť mediátora, aneb, Co je dobré vědět nejen ke zkouškám mediátora*. Právo prakticky. Praha: Wolters Kluwer. 8 s. ISBN 978-80-7552-221-4.

BRZOBOHATÝ, Robin; POLÁKOVÁ, Lenka; HORÁČEK, Tomáš; VRÁBEL PORTEŠ, Veronika a HANAJOVÁ, Tereza, 2022. *Rukověť mediátora, aneb, co je dobré vědět nejen ke zkouškám, 2. Rozšířené a podstatně doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer. 41 s. ISBN 978-80-7676-037-0.

BŘÍZOVÁ, Iva, 2020. *Mediace v českém právním řádu a komparativní analýza se zahraniční právní úpravou*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, právnická fakulta.

DOLEŽALOVÁ, Martina; HÁJKOVÁ, Šárka; POTOČKOVÁ, Dana a ŠTANDERA, Jan, 2013. *Zákon o mediaci komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 1-147 s. ISBN 8074004589, 9788074004582.

ENDEROVÁ, Hana, 2007. *Alternativní řešení sporu*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 47 s.

HÁJKOVÁ, Šárka, 2013. *Mediace v kontextu občanského soudního řízení*. Bulletin advokacie, roč., č. 6, 24 s. ISSN 1210-6348.

HOLÁ, Lenka; FIEDOR, David a URBANOVÁ, Martina, 2019. *První setkání se zapsaným mediátorem na základě prostorové analýzy míry jeho využívání v České republice*. Právník. Praha: AV ČR, Ústav státu a práva, roč. 158, č. 9, 876-886 s. ISSN 0231-6625.

HOLÁ, Lenka a URBANOVÁ, Martina, 2017. *Institucionalizace mediace. Jak daleko jsme došli?*. In konference Mediace Olomouc 2017. ISBN 978-80-88266-20-4.

HOLÁ, Lenka; URBANOVÁ, Martina a LAKOMÝ, Martin, 2020. *Informovanost o mediaci v evropském a českém kontextu (Awareness of Mediation in the European and Czech Contexts)*. Scientia et Societas. Praha: NEWTON College, vol. 16, No 2, p. 94-105. ISSN 1801-6057.

HOLÁ, Lenka; Urbanová, Martina a kol., 2021. *Mediace v praxi optikou empirického výzkumu*. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-934-5.

HOLÁ, Lenka a MALACKA, Michal, 2014. *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů. Teoretik*. Praha: Leges, 326 s. ISBN 978-80-7502-047-5.

HOLÁ, Lenka, 2003. *Mediace: Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Psyché (Grada). Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-0467-6.

HOLÁ, Lenka, 2011. *Mediace v teorii a praxi*. Psyché (Grada). Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3134-6.

HOLÁ, Lenka, 2013. *Mediace a možnosti využití*. Praha: Grada. Psyché. 39 s. ISBN 978-80-247-4109-3.

HORÁČEK, Tomáš; SVATOŠ, Martin a OLÍK, Miloš, 2019. *Zákon o mediaci. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 239 s. ISBN 978-80-7478-698-3.

KNOBLOCHOVÁ, Věra, 2000. *Alternativní způsob řešení sporů: porovnání soudního smíru a mediace*. Právník. č. 9. 866 s.

KUBÁTOVÁ, Helena a MALACKA, Michal, 2020. *Výkon činnosti mediátora z pohledu zapsaných mediátorů*. Časopis pro právní vědu a praxi. 2020, č. 3. ISSN 1801-0288. Dostupné z: [file:///C:/Users/Michal/Downloads/13159-Text%20%C4%8Dl%C3%A1nku-28259-1-10-20201005%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Michal/Downloads/13159-Text%20%C4%8Dl%C3%A1nku-28259-1-10-20201005%20(1).pdf)

POTOČKOVÁ, Dana, 2013. *Nejlepší je domluvit se aneb průvodce mediačním procesem*. Praha: Alform. 42 s. ISBN 978-80-87785-00-3.

PLAMÍNEK, Jiří, 2013. *Mediace: Nejúčinnější lék na konflikty*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5031-6.

LAVICKÝ, Petr, (ed.), 2014. *Současnost a perspektivy českého civilního procesu: sborník statí*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 149 s. a následující. ISBN 978-80-210-7686-0.

MALACKA, Michal, 2017. *Obchodní mediace a její specifika v mezinárodním prostředí*. In HOLÁ, Lenka, (ed.), 2017. *Sborník odborných statí z mezinárodní vědecké konference*. Konference mediace, konané v Olomouci ve dnech 27.-28. října 2017.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 40-42 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

SOUKUP, Petr; MAREŠ, Petr a RABUŠIC, Ladislav, 2023. *Statistická analýza dat v sociálněvědních dat R*. 1. vydání Brno, Masarykova Univerzita. ISBN 9788028001513

STEINBERGEROVÁ, Dorota a STANISLAV, Antonín, 2013. *Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu právní úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice*. Právní rozhledy. Praha: Grada Publishing.

SVOBODA, Karel, 2013.. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 340. ISBN 978-80-7400-828-3.

ŠÍNOVÁ, Renáta a KŘIVÁČKOVÁ, Jana, 2015. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H. Beck, 36 s. ISBN 8074005941.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana, 2012. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0091-8.

URBANOVÁ, Martina a LAKOMÝ Martin, 2019. *Informovanost české veřejnosti z pohledu mediace*. In Konference Mediace Olomouc 2019.

VĚDECKÉ ČASOPISY:

Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva (2023). Praha: Antonín Renn, nákladem jednoty právnícké. ISSN 0231-6625.

Scientia et Societas: časopis pro společenské vědy a management (2005). Praha Newton College. ISSN 1801-7118

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJŮ:

Asociace mediátorů České republiky, 2011. Online. Dostupné z: <http://www.amcr.cz/> [citováno 2023-6-10].

Etický kodex zapsaných mediátorů Online. Justice.cz. Vedení ministerstva spravedlnosti ČR. 2021. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/vykladova-stanoviska-a-cinnost-pracovni-skupiny-k-mediaci1?clanek=eticky-kodex-zapsanych-mediatoru> [citováno 2023-5-3].

LISSE, Luděk. E pravo.cz. Online. Možnosti a limity advokáta. Několik poznámek k ust. 3, zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii, a k některým ustanovením souvisejícím. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-a-limity-cinnosti-advokata-v-postaveni-mediatora-99684.html> [citováno 2023-9-12].

EU. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Online. Dostupné z: <https://e-justice.europa.eu/357/CS/mediation> [citováno 2023-10-3].

NOVÁKOVÁ, Markéta; POLÁKOVÁ, Pavla a CHURAVÁ Pavla. Online. Manuál etablování interdisciplinární spolupráce. Cochem.cz. Dostupné z: <https://www.cochem.cz/wp-content/uploads/2021/09/MANUAL-final-cochem-bez-orez.pdf> [citováno 2023-9-23].

Srov. O cochemské praxi. Online. Dostupné z: <http://www.cochem.cz/index.php/ocochemske-praxi> [citováno 2023-07-26].

VÁCLAVÍKOVÁ, Barbora, 2022. Nejčastěji řešená konfliktní témata současných rodin a jejich řešení očima mediátorů. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D. Dostupné z: https://theses.cz/id/aj221d/Bakalarska_prace_-_Vaclavikova_Barbora.pdf

VEČEŘA, Miloš a URBANOVÁ Martina (2019). Online. *Mediace v perspektivě práva a sociální změny*. In Konference Mediace Olomouc (2019). Dostupné z: [file:///C:/Users/User/Downloads/Ukazka_Pravni_a_socialni_aspekty_mediace_v_CR%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Ukazka_Pravni_a_socialni_aspekty_mediace_v_CR%20(2).pdf) [citováno 2023-8-3].

Justice.cz, katalog životních situací (2017). Online. Informace pro uchazeče o vykonání zkoušky mediátora a zkoušky z rodinné mediace ©2017 Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/zkousky-mediatora-a-zapis-do-seznamu-mediatoru1?clanek=informace-pro-uchazece-o-vykonani-zkousky-mediatora-a-zkousky-z-rodinne-media-1> [citováno 2023-12-3].

Justice.cz, katalog životních situací. Online. Kdo je mediátor, ©2017 Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Dostupné z: <https://mediace.justice.cz/kdo-je-mediator/> [citováno 2023-12-3].

Justice.cz, 2016. *Seznam mediátorů*,. Online. Ministerstvo spravedlnosti. Dostupné z: https://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx [citováno 2023-9-3].

ZAHRANIČNÍ BIBLIOGRAFICKÉ ZDROJE:

BOYATZIS Richard, E. 1982. *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York: J. Wiley. 308 s. ISBN 0-471-09031-X.

Bloomsbury Publishing. 2002. Macmillan English Dictionary. 280 s. Překlad: autorka.

CareerOneStop. Learn about Competency Models, 2008. Online. Dostupné z: <https://www.careeronestop.org/CompetencyModel/GetStarted/cmuserguide.aspx> [citováno 2024 -1-6].

COHEN, A. J. Revisiting Against Settlement: Some Reflections on Dispute Resolution and Public Values, 2009. Fordham Law Review. Vol. 78, No. 3, 1151 s.

EVROPSKÝ PARLAMENT, directorate general for internal policies policy department c: citizens rights and constitutional affairs, 2014. Online. „Rebooting“ the Mediation Directive: Assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediations in the EU Studie. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET\(2014\)493042_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493042/IPOL-JURI_ET(2014)493042_EN.pdf) [cit. 2024-1-16].

FOLGER, Joseph, P.; POOLE, Marshall, Scott a STUTMAN, Randall, K. 2013. *Working Through Conflict Strategies for relationships*. Groups and Organizations. Boston MA: Pearson, 2013, 256 s.

HOPT, Klaus J.; STEFFEK, Felix. 2013. *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective* (Oxford, U.K.: Oxford University Press). ISBN: 9780199653485.

KOVACH, Kimberlee, K. 1994. *Mediation, Principles and Practise*. St. Paul, Minn: West Publishing Co.

Law Council of Australia. 2011. *Guidelines for Lawyers in Mediations*. Updated vision, 2019. Dostupné z: <https://lawcouncil.au/publicassets/39a0c218-0994-ea11-9434-005056be13b5/Guidelines%20for%20Lawyers%20in%20Mediations%20Final%2016%20May%202019.pdf?fbclid=IwAR33Uarwwl-oppMNd0cPimaZuJ1PzKRLCjOSuqQDlsl9T5XpYXF6qBWbel4>

MENKEL-MEADOW, Carrie. 1995. *Whose dispute is it anyway? A philosophical and democratic defense of settlement* (in some cases). Georgetown Law Journal. 83, 2669 s.

Rebooting the mediation directive: assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediations in the EU: study. 2014. Online. Brussels. 126-128 s. ISBN 978-92-823-5269-4. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL-JURI_ET(2014)493042)

rov. Boule a Nestic, 2010, Australian National Mediation tndarts – ANMS, 2007, Brzobohatý, Poláková, Horáček, Vrábek, Porteš, Hanajová, 2022.

LEGISLATIVNÍ ZDROJE:

Úmluva o právech dítěte a její aplikace v ČR, 2007. Online. Zlín. Dostupné z: <https://theses.cz/id/j7kilg/> .[cit. 2023-12-10].

Listina základních práv Evropské Unie: katalog lidských práv jako součást práva EU, 2010. Online. Brno. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html> [cit. 2023-9-1]

Zákon č. 359/1999 Sb. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 202/2012 Sb., *Zákon o mediaci a o změně některých zákonů*.

Zákon č. 85/1996 Sb., *Zákon o advokacii*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., *Zákon občanský zákoník*, nový.

Zákon č. 455/1991 Sb., *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 257/2000 Sb., *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)*

Zákon č. 292/2013 Sb. *Zákon o zvláštních řízeních soudních*.

Zákon č. 108/2006 Sb. *Zákon o sociálních službách*.

Vyhláška č. 277/2012 Sb., *o zkouškách a odměně mediátora*. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, § 10 odst. 3, § 24 odst. 3 a § 23 odst. 8 zákona o mediaci.

Vyhláška č. 197/1996 Sb. *Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává zkušební řád pro advokátní zkoušky a uznávací zkoušky (advokátní zkušební řád)*.

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech.

Justice, 2018. *Info data – statistika a výkaznictví*. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/vykazy-soudu-a-statnich-zastupitelstvi.html>

Justice, 2016. *Seznam zapsaných mediátorů*. Dostupné z: https://mediatori.justice.cz/MediatorPublic/Public/FR003_ZverejneniVybranychUdaju.aspx

Ministerstvo spravedlnosti, 2001. *505/2001- Org. vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy*. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/52225/0/2/instrukce-c-505-2001-org-kterou-se-vydava-vnitri-a-kancelarsky-rad-pro-okresni-krajske-a-vrchni-soudy/instrukce-c-505-2001-org-kterou-se-vydava-vnitri-a-kancelarsky-rad-pro-okresni-krajske-a-vrchni-soudy>

OBRÁZKY:

LOKAJÍČKOVÁ, Diana. Barevný obrázek. Online. Jak bude mediace probíhat, Řešení dohodou – mediace. Dostupné z: <https://resenidohodou.cz/online-mediace/>

BRZOBOHATÝ, Robin. 2013. Online. Černobílý obrázek diamantu. Mediační diamant – český kompetenční model (Brzobohatý, Holá, 2013).